

Žákovský parlament I.

Jak začít s parlamentem, aby brzy neskončil

Žákovský parlament I.

Jak začít s parlamentem, aby brzy neskončil

První sešit metodiky je určen školám, které se žákovský parlament (dále jen ŽP) teprve chystají založit, nebo školám, kterým se ani po letech nedaří změnit fungování své žákovské samosprávy k lepšímu.

Metodika slouží nejen koordinátorům ŽP, ale i zástupcům vedení školy. Vedení obvykle o založení ŽP rozhoduje a bez jeho podpory a vhledu nemá práce s parlamentem na ZŠ prakticky cenu.

Obsah

Metodická příručka pro koordinátory parlamentů	5
Jak s metodikou zacházet	6

Metodika

1. Cesta k efektivně fungujícímu parlamentu ve vaší škole	9
2. Jak dobře koordinovat parlament?	13
3. Kdo a co ovlivňuje činnost parlamentu?	16
4. Co všechno můžeme s parlamentem dělat?	19
5. Formulace cílů parlamentu na školní rok	21

(Sebe)reflexe

Shrnutí: Na co při práci se ŽP nezapomínat	25
Kontrolní list koordinátora ŽP	26
Kontrolní list ředitele školy	27
Kontrolní list spolupracujícího učitele	28
Přehled činnosti ŽP v průběhu roku	30

Aktivity, hry a pomůcky

Proč zakládat žákovský parlament	34
Tři přání	35
Diamant	36
Horké tipy	38
Proč, proč, proč	39
SWOT analýza	40
Tři sta třicet tři	42

Příklady z praxe

Konkrétní zkušenosti učitelů	45
Kde hledat podporu	49
Poděkování	51

Metodická příručka pro koordinátory parlamentů

*Milé kolegyně, milí kolegové,
v rukou držíte první metodickou příručku v České republice pro koordinátory žákovských parlamentů, kterou připravilo Centrum pro demokratické učení (CEDU) realizované GEMINI, o.s.*

Z čeho vycházíme

- **Školu vnímáme jako malou obec**, kde je možné uplatňovat model demokracie v praktické rovině, a to především činností žákovského parlamentu (je mnohem efektivnější a pro žáky přínosnější demokracii zažívat, než se o ní jen teoreticky učit).
- Z průzkumů Ústavu pro informace ve vzdělávání (ÚIV, Rychlá šetření – druhá vlna, 2010) vyplývá, že **60% základních škol pracuje s žákovským parlamentem** či jakoukoliv jeho odnoží (školní parlament, žákovská samospráva, žákovská rada...) a že jim pro kvalitní práci s parlamenty chybí metodická podpora.
- Díky tříleté spolupráci se 30 základními školami v rámci projektu POLITEIA jsme zjistili, že **ředitelé ZŠ vnímají téma výchovy k občanství jako důležité**, avšak často si nevědí rady s tím, jak téma efektivně ve školní praxi realizovat.
- **Školy se na nás obracejí se žádostmi o konzultace**, o podporu skrze vzdělávací kurzy pro koordinátory ŽP i s prosbou o lektorování celých učitelských sborů. Samy uvádějí, že by ocenily větší metodickou pomoc.

Naše zkušenosti

- Těžiště naší zkušenosti leží v práci se základními školami (projekty POLITEIA, Model respektujícího žákovského parlamentu) a v intenzivní spolupráci při již **čtyřletém vedení parlamentů** na FZŠ Tábořská a ZŠ Kunratice v Praze.
- V rámci tříletého projektu „Model respektujícího žákovského parlamentu“ **jsme dlouhodobě školili spolupracující učitele** v tom, jak pracovat se ŽP, a pořádali jsme společné **supervize**, na kterých jsme řešili jednotlivé problematické situace. Díky naší účasti na zasedáních ŽP jsme učitelům mohli nabízet odborné **mentoringy** a na každé škole jsme vedli vzdělávací **seminář k ŽP pro celý učitelský sbor**. (Projekt byl spolufinancován z Evropského sociálního fondu a ze státního rozpočtu České republiky. Díky němu jsme mohli své zkušenosti sdílet se 13 základními školami ze 13 krajů ČR a čerpat další inspiraci z praxe.)
- Těžíme také ze **spolupráce se zahraničními organizacemi**, kde je rozvoj občanství a zapojování žáků do života školy běžnou praxí – intenzivně spolupracujeme s britskou organizací Involver (www.involver.org.uk), metodicky vycházíme ze School Councils UK (www.schoolcouncils.org) a některé aktivity či hry pro ŽP adaptujeme pro české prostředí se souhlasem Pupil Voice Wales (www.pupilvoicewales.org.uk).

Jako první v ČR se dlouhodobě a komplexně věnujeme tématu výchovy k občanství, se specializací na činnost žákovských parlamentů, a **jsme přitom v neustálém kontaktu se školami, učiteli i žáky**. Veškeré metodické materiály vždy testují učitelé z partnerských škol a my sami všechny níže popsané aktivity používáme při vlastní práci se žáky ve školách, kde působíme.

Jak s metodikou zacházet

Všechny tři sešity metodiky mají stejný princip řazení, a tak i práce s nimi je vždy velmi podobná. Samotným kapitolám předcházejí úvodní texty a obsah sešitu. Poté následuje:

- **Metodika**, kde jsou chronologicky řazené kapitoly plné rad, nápadů a inspirace (v nich kromě úvodního odstavce, který vždy kapitolu uvádí do širšího kontextu, najdete pro snazší orientaci klíčová témata kapitoly, odkaz na příklad z praxe, rady autorů a upozornění na *Aktivitu*, *hry a pomůcky* či na jinou publikaci).
- **(Sebe)reflexe**, která obsahuje *shrnutí všech kapitol* v soupisu toho, na co byste neměli zapomenout, a *kontrolní listy*, které vám připomenou, co z metodiky je opravdu to důležité (listy nabízí kontrolní otázky, po jejichž zodpovězení a splnění si budete jistí, že jste neopomněli žádnou nezbytnou věc pro činnost ŽP).
- **Aktivita, hry a pomůcky**, kde najdete mnoho konkrétních aktivit s návodem k jejich provedení (tyto přílohy jsou provázané s jednotlivými kapitolami *Metodiky*).
- **Příklady z praxe**, které se tematicky vztahují k jednotlivým kapitolám *Metodiky*. Jsou psány přímo učiteli a vycházejí z jejich konkrétních zkušeností.

Za textem kapitol naleznete několik okének s následujícím významem:

Příklad z praxe aneb co radí školy: Zde najdete odkaz na příklady, jak konkrétní škola řešila či pojala dané téma.

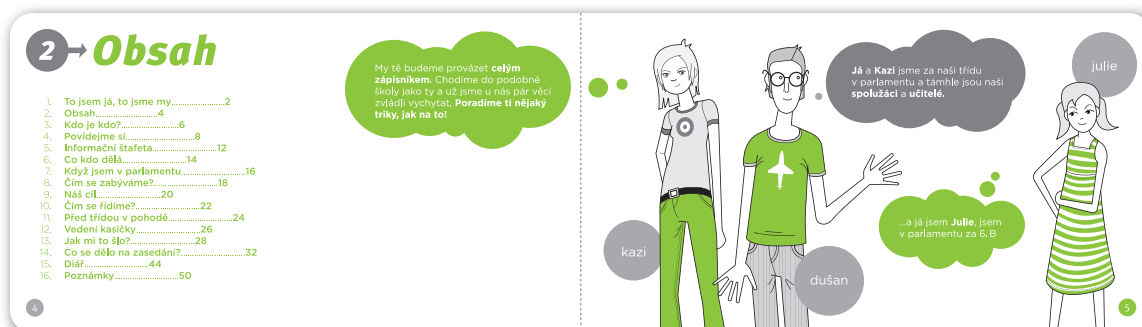

Dobrá rada aneb co radí autorský tým: Označuje text, ve kterém CEDU dává nějaký tip či doporučuje něco osvědčeného ze své dlouholeté praxe.

Nezapomeňte aneb co vychází z právě přečteného: V tomto rámečku je shrnutí toho nejdůležitějšího z kapitoly a odkaz na příslušný kontrolní list, který najdete v závěru příručky.

>>> Kontrolní list (s. x): otázka č. y, z: odkaz na otázky z kontrolního listu koordinátora.

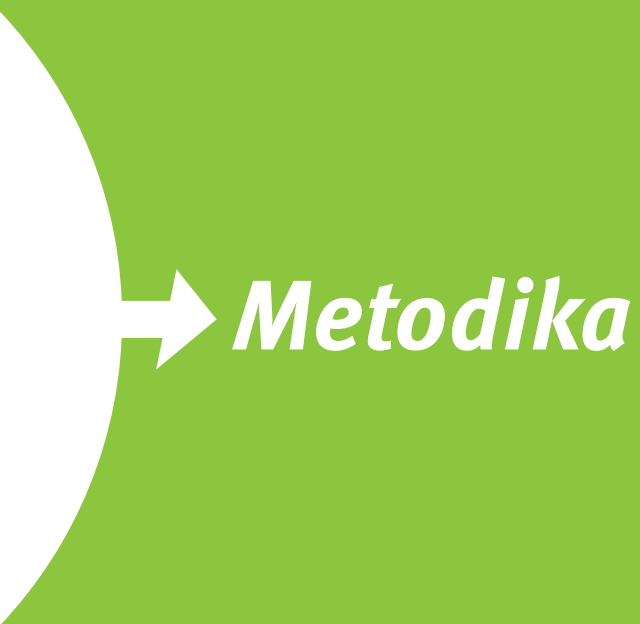

>>> Setkat se také můžete s obrázkem konkrétních stran žákovského zápisníku, který vám napovídá, že téma se váže přímo na kapitolu zpracovanou i v materiálu pro děti.

Cesta k efektivně fungujícímu parlamentu ve vaší škole
Jak dobře koordinovat parlament?
Kdo a co ovlivňuje činnost parlamentu?
Co všechno můžeme s parlamentem dělat?
Formulace cílů parlamentu na školní rok

Metodika

Metodika

1 → Cesta

... k efektivně fungujícímu parlamentu ve vaší škole

Fungující žákovský parlament (ŽP) v současných českých školách se může stát efektivním nástrojem v procesu demokratizace vzdělávacích institucí. Členové parlamentu mají radost z podílení se na běhu školy, zažijí úspěch ze zvládnuté odpovědnosti, jsou rozvíjeny jejich občanské a osobnostní dovednosti, poznají zkušenostní učení. Žákovský parlament se utváří v celoškolském komplexním procesu, během něhož dochází ke změně klimatu ve škole a k proměně vztahu mezi vedením školy, zaměstnanci a žáky směrem k partnerství, spolupráci, společnému rozhodování a dělbě moci.

Klíčová témata: Pozor na zažité představy, Proč zakládat žákovský parlament, Co je tedy žákovský parlament

Realita na českých základních školách odráží fakt, že zástupci vedení ani koordinátoři parlamentů doposud neměli dostatečnou metodickou podporu pro práci se žákovskými parlamenty. Často je možné se setkat s určitou formou žákovské samosprávy, se kterou si však škola neví rady, a tak jde pouze o formální záležitost. Česká škola zkrátka zatím není na žitou demokracii připravena, což se týká jak žáků, tak učitelů. Obě skupiny je potřeba práci s parlamentem učit – není možné přeskočit několik nutných stupínků a rovnou přejít na partnerskou rovinu mezi dospělými a dětmi.

Škola si obvykle na takové změny zvyká až jeden školní rok, po kterém je teprve od čeho se odrazit. Velmi pravděpodobně se zpočátku setkáte s nemotivovanými žáky a skeptickými kolegy ze sboru – nezufojte a první rok berte jako testovací. Tato kapitola vám poslouží jako úvod do problematiky ŽP a pomůže vám zformovat vaši vizi, jak s ŽP pracovat.

Pozor na zažité představy

Velmi často se můžete setkat s několika mýty o žákovském parlamentu, které ve

sborovnách tradičně kolují a které vám mohou práci znesnadňovat – buďte na ně proto připraveni. Většinou plynou ze špatné zkušenosti, obavy z něčeho „nového“ a hlavně ze strachu před nárůstem práce pro pedagogy.

Mezi nejčastější mýty patří:

„Parlament tu nechci, protože mi určitě přidělá další práci.“

(Práci s ním má koordinátor a ne ostatní učitelé – jim naopak může ŽP práci usnadnit, stačí učit děti přebírat odpovědnost za jejich činnost. Často nejvíce práce přidělává cílené „házení klacků pod nohy“ koordinátorovi...)

„Parlament je jen formalita, která nikdy nemůže pořádně fungovat.“

(Při starém způsobu práce ano; pokud však budou všichni dospělí ve škole skeptičtí a nepartnerští, nemůžeme očekávat, že ve škole vznikne demokratické klima.)

„Parlament si vymyslelo vedení, aby na nás mohli žáci donášet.“

(ŽP naopak tvoří opozici vedení. V parlamentu jde o to, aby žáci mohli zasahovat do fungování školy a vytvářeli organizovaný a kultivovaný „hlas žáků“. O donášení nemůže být řeč – díky ŽP se i osobní konflikty mohou začít řešit konstruktivně, transparentně a dialogicky.)

„V parlamentu mohou být pouze ti nejlepší žáci.“

(ŽP je často příležitostí pro žáky, kteří jinde nevynikají nebo nedostávají důvěru či prostor, aby se mohli uplatnit. Svého zástupce si třída volí sama, takže spíše dostane šanci silná osobnost než „jedničkář“.)

„Příliš demokracie škodí – za nás to tak nebylo a taky to šlo.“

(V demokracii neplatí žádné „příliš“, „málo“ nebo „akorát“ – nemůžeme ji mylně zaměňovat za svobodu; v participační demokracii zná každý svá práva i povinnosti a přebírá svou část odpovědnosti za společnou práci.)

„Náš žákovský parlament už vše vyřešil, funguje výborně a nemáme již kam dál jít.“

(Právě u takto vnímaných ŽP často objevujeme největší chyby nebo zjišťujeme, jak nedemokraticky, stereotypně a bezcílně fungují; většinou takový parlament táhne „schopný“ koordinátor a tehdy přestává být parlament žákovským...)

Většina mýtů je založena na předsudcích či dojmech a není nijak podložena argumenty. Nejvíce problémů se žákovským parlamentem mívají kolegové ze sboru nebo nevhodně zvolení koordinátoři. Žáky dokážeme k práci pro parlament nalákat vždycky. Při přípravě školy na zavedení efektivně fungujícího ŽP je tedy velmi důležité informování a přesvědčení učitelského sboru.

Proč zakládat žákovský parlament

Formulace argumentů, proč parlament ve škole mít a proč jej podporovat, je pro koordinátora či vedení školy vhodným cílem na nový školní rok. Může to být také téma školení učitelského sboru. Ze čtyřleté praxe nám vyplynulo následujících deset

nejpodstatnějších argumentů pro žákovský parlament:

- Učí žáky znát jejich povinnosti i práva a tato práva používat.
- Je komunikačním prostředníkem mezi žáky, učiteli a vedením školy.
- Cíleně rozvíjí občanské kompetence (jedinečná příležitost pro zkušenostní učení).
- Pomáhá třídním učitelům při práci se třídou.
- Učí žáky odpovědnosti za svou práci a za své chování.
- Podporuje partnerskou komunikaci mezi žáky a učiteli založenou na vzájemné důvěře.
- Naplňuje přínosy průřezového tématu Výchova demokratického občana.
- Zvyšuje pozitivní hodnocení školy okolím (obec, rodiče, zřizovatel, Česká školní inspekce...).
- Sbližuje žáky prvního a druhého stupně školy.
- Zvyšuje informovanost ve škole (jak žáků, tak dospělých).

„Při přípravě školy na zavedení efektivně fungujícího ŽP je velmi důležité informování a přesvědčení učitelského sboru“

Co je tedy žákovský parlament

V žákovském parlamentu se scházejí žáci, kteří byli zvoleni ve svých třídách za zástupce třídních kolektivů, a pod vedením koordinátora se snaží změnit školu tak, aby se v ní všichni cítili lépe. Parlament obvykle na školách vykonává především tyto aktivity:

- Realizuje vlastní projekty vedoucí ke změně klimatu školy.
- Komunikuje s vedením školy a s učiteli.
- Přináší připomínky a náměty ze tříd, informuje třídy o dění ve škole (výměna informací mezi třídou a parlamentem skrze zvolené zástupce).

- Interně pracuje na zlepšení dovedností členů parlamentu, aby byli schopnými zástupci tříd a efektivně plnili svou roli v ŽP.
- Interně prochází nezbytnými „parlamentními aktivitami“ jako jsou volby, rozdělení rolí, formulace pravidel, propagace činnosti, reflexe...
- Ovlivňuje dění ve škole i v obci.

Je těžké univerzálně vymezit, čím vším se parlament může zabývat a co už by mohlo přesahovat jeho kompetence. Obvykle ŽP realizuje ty projekty, které si sám vymyslí a vedení školy k nim nemá výhrady. Nejtenčí hranice bývá u řešení citlivých osobních sporů, u návrhů na způsob výuky či změny v běžném chodu školy. Tyto oblasti by se měly týkat pouze vyspělých parlamentů a platí pro ně zásada, že je sice vhodné zapojovat žáky do řešení problémových situací ve škole, avšak **neměli bychom předávat žákům odpovědnost v oblastech, které přesahují jejich kompetence či zasahují do kompetencí vedení**. V ideálním případě je ŽP poradním orgánem ředitele, který si ke konkrétní situaci vyžádá vyjádření parlamentu či všech žáků školy. Někdy může parlament navrhnout způsoby řešení či zprostředkovat setkání zainteresovaných skupin.

Hned zpočátku roku je vhodné začít realizovat první projekt, který není příliš náročný, zato jeho výsledek každý zaznamená. Cílem projektu je, aby činnost ŽP začala být na škole vidět a zároveň aby členové ŽP brzy zažili pocit úspěchu. Obvykle se jedná o „materiální projekty“, kdy žáci například seženou a přidělají toužebně očekávaná zrcadla na toalety či vizuálně upraví nějaký prostor ve škole. Později je možné přikročit k náročnějším projektům, jako je organizování různých akcí pro celou školu (sportovních, společenských, kulturních...).

Pravomoci ŽP vymezuje pružnost a zkušenost vedení školy a současně dialogičnost a otevřenost klimatu celé školy. ŽP tak často může spolurozhodovat o chodu školy a o změnách, které jsou v mezích norem. Dialog o jakýchkoliv záležitostech školy nikomu neuškodí – škola fungující skutečně demokraticky by neměla žákům určovat, na co se ještě mohou ptát a na co už ne. **Na takřka jakýkoliv vhodné zformulovaný dotaz je vždy možné odpovědět – informovanost je polovinou úspěchu.**

► *Co lze použít z Aktivit, her a pomůcek:
Proč zakládat žákovský parlament (s. 34)*

Příklad z praxe: Inspirujte se na s. 45 zkušeností ZŠ a MŠ v Dolním Žandově, kde parlament začínal od nuly a dotáhl to až před zastupitelstvo obce.

Dobrá rada: Pro činnost ŽP je nesmírně důležité jej nejprve usadit ve školním životě a vybudovat mu dostatečnou prestiž. V první řadě je třeba parlamentu vytvořit podmínky a naučit žáky základním dovednostem, teprve pak jim můžete začít předávat odpovědnost. Někdy je to možné už v průběhu prvního roku fungování ŽP, jindy později. Určitě však se svou prací seznámte své kolegy a vyjasněte si, jaké pravomoci u vás na škole parlament má a čím se zabývá – předejdete tím mnohým komplikacím.

Nezapomeňte:

- argumentačně se vypořádat s mýty o ŽP (v sobě i při komunikaci s kolegy učiteli);
- naformulovat si, proč zakládáte ŽP (individuálně, s vedením i v rámci sboru);
- už od začátku předávat odpovědnost žákům a nedělat práci za ně;
- vymezit svému ŽP hranice (co všechno bude ŽP řešit) a veřejně to prezentovat.

»» Kontrolní list (s. 26): otázka č. 1, 2, 6

7 → Když jsem v parlamentu

Dušanek, je ti jasné, že budeš hlasovat pro nákup rychlejšího internetu za ty peníze z blešáků?

Všichni jste sladouši... sem myslím, že konečně zapadíme pořádnou gamesku po síti.

Je třeba to chceš ty, já budu respektovat to, na čem jsme se dohodli všichni.

?? Ale odhlasovalo se, že jsme pro nápojový automat, přece!

Členství v žákovském parlamentu pro mě znamená to...

...zapojuju názory všech spolužáků nejen svoje a svých kamarádů

...aktivně se účastním dění ve škole

...chci, aby naše škola byla fakt dobrá

...jsem to parťá lidé, která táhne za jeden provaz

...podílám s tím, že můžeme informace zrovna divotrný

Napadne vás ještě něco?

»» Podívejte se do *Zápisníku* na s. 16, co může pro žáka znamenat být v parlamentu, a společně doplňte další body.

2 → Jak koordinovat ...žákovský parlament?

Jedním z nejdůležitějších a nejnáročnějších momentů pro koordinátora ŽP je předávání odpovědnosti žákům. Většina učitelů rozumí tomu, co to znamená, ale v praxi to není schopna provozovat. Princip spočívá v tom, že nic, co žáci zvládnou sami, neděláme za ně. Ať už se jedná o psaní na tabuli či řešení situací, nebo dokonce přípravu zasedání a jeho samotné vedení. Není však možné žákům rovnou „hodit na krk“ nějaký balík odpovědností – musíte je naučit podílet se na společné práci. Často nastává problém v tom, že učitel mnoho věcí raději udělá sám, jelikož je to „rychlejší“ a „lepší“ – pak se ale vytrácí rukopis dětí a žáci se nic nenaučí.

Klíčová témata: Role koordinátora parlamentu, Koordinátor vs. učitel, Předávání odpovědnosti během zasedání

Koordinátorem je míněn dospělý člověk, který vede žákovský parlament (nejčastěji se jedná o učitele, ale může jím být kdokoli, včetně školního psychologa či externí osoby). Všechny činnosti ŽP mají společné pravidlo: **Koordinátor nedělá práci za žáky, ale partnersky je vede**, radí jim v problematických situacích a vhodnými otázkami je přivádí k vlastním řešením. Dodržování tohoto pravidla má adekvátní efekt také na žáky: **vede je k přebírání odpovědnosti za svou práci a za své chování**, učí je plánovat si úkoly, pracovat ve skupině a rozvíjet diskusní a prezentační dovednosti.

Role koordinátora parlamentu

Koordinátor se zpočátku snaží nastavit svou skupinu tak, aby vůbec byla schopna efektivně a konstruktivně spolupracovat. Učí žáky parlamentním dovednostem (které žáci často neovládají – je třeba jim zásady neustále opakovat a jít jim příkladem). Poté, co se koordinátorovi podaří vytvořit kompaktní tým, zůstává většinou už jen rádce a mentorem.

Současně je koordinátor styčnou osobou, která činnost ŽP plánuje, stanovuje její cíle,

vyhodnocuje ji, komunikuje s vedením školy. Monitoruje práci žáků a dává jim zpětnou vazbu, motivuje žáky do práce. **Pozor, unavený a zlomený koordinátor nemůže dětem předat nadšení a energii, které jsou pro zapojení do činnosti ŽP nezbytné!**

„Koordinátor nedělá práci za žáky, ale partnersky je vede, radí jim v problematických situacích a vhodnými otázkami je přivádí k vlastním řešením.“

Co dělá správný koordinátor:

- Spolupracuje s vedením školy (společné plány a cíle ŽP přínosné pro žáky i školu).
- Vyjedná základní podmínky pro ŽP i pro sebe.
- Společně s vedením osvětluje před učitelským sborem přínos ŽP.

- Plánuje konkrétní, krátkodobější cíle pro činnost ŽP.
- Učí žáky přebírat odpovědnost za činnost ŽP.
- Vede žáky v nezbytných parlamentních procesech (volby, tvorba pravidel ŽP, rozdělování rolí, reflexe činnosti...).
- Trénuje žáky v základních parlamentních dovednostech (práce ve skupině, aktivní naslouchání, konstruktivní diskutování, asertivní a slušné chování a vystupování).
- Učí se, jak lépe vést ŽP (školení DVPP, mentoring s odborníkem, skupinová supervize).

Co nedělá správný koordinátor:

- Nedělá práci v ŽP za žáky (co nejvíce toho při zasedáních nechává na nich).
- Nevládá celý ŽP ve škole sám (zařídí si důslednou podporu vedení a jednoho kolegy).
- Neupřednostňuje počet zrealizovaných akcí před samotným procesem, kterým se žáci učí (sice to trvá déle, ale nechává úkoly plnit žáky).
- Nedělá práci ve třídách za třídní učitele (jednoduše a jasně ostatní učitele informuje, čemu je třeba se v třídnických hodinách věnovat).

„Ideální situace nastává v momentě, kdy koordinátor ŽP stojí zcela v pozadí zasedání a schůzku si zahajují, moderují i ukončují sami žáci.“

Koordinátor vs. učitel

Často se setkáváme s tím, že pro učitele je obtížné na zasedáních parlamentu předsedat do role koordinátora. Jde samozřejmě o zvyk i o nastavené vztahy se žáky. Na zasedáních koordinátor nepředává tvrdé znalosti ani příliš nevychovává, ale v první řadě **učí žáky měkkým dovednostem, díky kterým se rozvíjí charakter a osobnost žáků**. Nikdy neprobíhá frontální výuka – žáci v parlamentu zažívají, prakticky zkoušejí, učí se různým způsobům

práce a spolupráci. Koordinátor je tímto procesem provádí a učí je s jejich novými zkušenostmi pracovat. Proto je důležité veškeré procesy reflektovat, bez toho nedojde k učení ani ke zlepšení.

Koordinátor je zodpovědný pouze za ty výsledky parlamentu, jejichž dosažení si stanovil na začátku roku s vedením. **Za konkrétní činnosti a za zvládnuté či nezvládnuté úkoly nesou odpovědnost žáci.** Koordinátor tedy obvykle parlamentáky naučí procesu (například postupům při volbě a realizaci jakéhokoliv projektu) a následně jen moderuje situaci vhodnými otázkami, mentoruje jednotlivé žáky s výraznou skupinovou rolí či funkcí a partnersky se žáky reflektuje jejich počínání. Nebojte se proto „neúspěchu“ při realizaci aktivit ŽP – pouze je s dětmi reflektujte. Zkušený koordinátor si obvykle vystačí se šikovnými otázkami typu:

„Co všechno se nám při pořádání diskuse mezi ředitelem a žáky povedlo?“

„Co bychom naopak mohli zlepšit?“

„A jak konkrétně byste to udělali?“

„Kdo to zapíše na papír, abychom to do příště nezapomněli?“

Nic nedělejte za žáky – pouze je učte procesům, provázejte je jimi, dávejte jim zpětnou vazbu a přenášejte na ně co nejvíce odpovědnosti.

Předávání odpovědnosti

Pokud parlament právě nerealizuje nějaký projekt, probíhají obvyklá zasedání. Jsou procesy, jako například formulace pravidel nebo reflexe uplynulého období, které vyžadují výraznější roli koordinátora. Ani tehdy však nezapomínejte na to, že žáci mohou pořizovat zápis, psát na tabuli, fotografovat během zasedání a postarat se o to, aby se fotky objevily na webu školy či na nástěnce. **Ideální situace nastává v momentě, kdy koordinátor ŽP stojí zcela v pozadí zasedání a schůzku si zahajují, moderují i ukončují sami žáci.**

► *Co lze použít z Aktivit, her a pomůcek: Tři sta třicet tři (s. 42)*

Příklad z praxe: Přečtěte si na s. 46, k jakému poznání ohledně vedení parlamentu došly koordinátorka se spolupracující učitelkou ze ZŠ a MŠ Dolní Žandov.

Dobrá rada: Jestliže jste dospěli do stadia, kdy žáci znají a zvládají základní procesy v činnosti ŽP a vy naopak zvládáte nechat jim zasedání na starosti, je důležité pracovat se žáky, kteří ŽP vedou. Pracujte s „předsedou“ před zasedáním a konzultujte s ním a dalšími žáky z „vedení“ ŽP jeho jednotlivé body. Můžete také žákům radit v tom, jak zasedání zahájit či ukončit. Po skončení zasedání si opět s tím, kdo zasedání vedl, rozeberte, jaké to bylo – co se dařilo a co je příště potřeba zlepšit.

Nezapomeňte:

- připravit se na specifika role koordinátora ŽP oproti roli učitele;
- zreflektovat si, zda plníte svou roli mimo zasedání ŽP (práce ve sborovně);
- žáky nejprve na nesení odpovědnosti připravit;
- pracovat na tom, aby si postupně žáci vedli zasedání sami.

»»» Kontrolní list (s. 26): otázka č. 7, 9

3 → Kdo a co ...ovlivňuje činnost parlamentu?

Žákovský parlament potřebuje pro kvalitní fungování tři věci: motivovaného koordinátora (pokud čtete tyto řádky, určitě jím jste), podporující vedení školy (bez něj nemá smysl s parlamentem začínat) a jakékoliv žáky (jsou tím nejdůležitějším; současně však není třeba se příliš zabývat otázkou, zda je zrovna „špatný ročník“ či „zlá doba“, pracovat se dá se všemi dětmi bez rozdílu). V této kapitole vám přiblížíme, jaký typ podpory je od vedení školy nezbytné získat.

Klíčová témata: Založení parlamentu, Faktory ovlivňující činnost žákovského parlamentu, Pracujte v týmu

Co nejdříve před začátkem nového školního roku je potřeba začít s vedením plánovat založení parlamentu. Opět opakujeme, že bez důsledné podpory ředitele/ky školy nemá smysl ŽP ve škole vytvářet. Koordinátor i ředitel/ka by měli být zajedno v tom, proč parlament zakládají, čemu má ve škole sloužit a jak jej budou podporovat. Proto je vhodné, aby si i zástupci vedení školy přečetli všechny kapitoly této metodiky.

Založení parlamentu

Teoreticky lze říci, že existují tři způsoby založení ŽP: zdola (z potřeby žáků), shora (rozhodnutím vedení školy) a intuitivně (parlament na škole funguje se svolením ředitele/lky, ale vznik inicioval především koordinátor).

Potřeba žáků základních škol sdružovat se v nějakém organizovaném seskupení a podílet se na běhu školy není příliš velká (je příznačná spíše pro starší žáky). Vedení společně s koordinátorem samozřejmě může tuto „chuť“ žáků všemožně podporovat a zvyšovat, ale nikdo z dospělých by neměl chtít parlament zřídit direktivně. Jde přece o žákovskou samosprávu, kterou budete moci časem brát jako partnera v rozhodování a řízení. **ŽP zpravidla vzniká na základě přání vedení školy**, které vybere vhodného koordinátora. Ten pak

podporuje žáky, aby svůj hlas a svá přání začali hlasitě artikulovat a slova převáděli v činy.

Faktory ovlivňující činnost ŽP

Při zakládání parlamentu je třeba počítat s tím, že na něj má vliv několik skupin osob a různé další faktory. Již od začátku by měl koordinátor vědět, co a od koho může při práci s parlamentem očekávat a vyžadovat. U výčtů pod následujícími faktory (formální podmínky, vedení školy, koordinátor parlamentu, členové parlamentu) postupujeme od těch základních a podstatných aspektů až po ty méně významné.

Formální podmínky

Jaké jsou nastaveny základní, „formální“ podmínky pro lepší fungování ŽP?

- Činnost parlamentu je zanesena do rozvrhu v atraktivním čase.
- Je přidělen vlastní prostor (ideálně místnost) pouze pro potřeby parlamentu.
- ŽP má své místo pro propagaci (web s přístupem žáků, rozhlas, nástěnka...).
- ŽP je zanesen do ŠVP (Školního vzdělávacího programu).
- Je vytvořen systém voleb (kolik žáků, z jakých tříd, průběh voleb...).

- Vznikne smlouva mezi školou a členy parlamentu a zároveň smlouva mezi školou a koordinátorem, na jejímž základě je možné si stanovit pravidla a podmínky spolupráce.
- ŽP má k dispozici technické vybavení – počítač, tiskárna, fotoaparát.
- Je nakoupeno také kancelářské vybavení – flip, fixy, papíry, nůžky, lepidlo...

Vedení školy

Jak vedení školy podporuje ŽP?

- Stanovením a podpořením formálních podmínek.
- Prezentací a obhajobou činnosti ŽP před učitelským sborem a zaměstnanci školy.
- Snahou odměnit koordinátora (finančně, v úvazku, časově, vzdělávání dle výběru).
- Konzultacemi se zástupci ŽP (v roli poradců u některých rozhodnutí o životě školy).
- Pravidelnými schůzkami s koordinátorem (plán práce, zpětná vazba).
- Otevřeností k nápadům žáků (hledání cest, jak uskutečnit jejich návrhy).
- Akcentací výukových metod, které rozvíjí dovednosti potřebné v ŽP.
- Cíleným posilováním prestiže ŽP (vyjadřování podpory ŽP, veřejná pochvala).

„Je efektivní pustit ŽP částečně ze svých rukou a sdílet odpovědnost ve více lidech..“

Koordinátor parlamentu

Jak koordinátor podporuje činnost ŽP?

- Cíleným předáváním odpovědnosti žákům. (Pozor, správný koordinátor není ten, který je supervýkonný, ŽP táhne sám a vše dělá za žáky!)
- Spoluprací s třídními učiteli.
- Zajištěním formálních podmínek pro parlament.
- Motivováním členů ŽP i ostatních žáků ke spoluúčasti na životě školy.

- Vytvářením „zábavné“ složky činnosti ŽP (vymýšlí skupinové aktivity, navrhuje program pro členy parlamentu mimo školu).
- Stanovením cílů pro ŽP a plánováním činnosti ŽP na celý školní rok (ve spolupráci s vedením a koordinátorem VDO na škole).
- Informováním vedení a ostatních učitelů ve škole o práci ŽP.
- Vzděláváním sebe sama (DVPP, metodika, trendy v zahraničí, sebereflexe, sdílení zkušeností s jinými školami, supervize, mentoring...).

Členové parlamentu

Jakým způsobem členové parlamentu přispívají k efektivnímu fungování ŽP?

- Přenášejí informace z ŽP do své třídy a naopak.
- Odpovědně plní své úkoly obdržené na zasedání ŽP.
- Aktivně se podílejí na projektech ŽP.
- Reprezentují svou třídu, kterou v ŽP zastupují.
- Plní své povinnosti vyplývající z jejich role / smlouvy se školou.
- Vybízejí ostatní žáky školy k participaci na aktivitách parlamentu.
- Přinášejí vlastní náměty pro činnost parlamentu.
- Prezентují výsledky své činnosti ve škole (i v obci).

Zásadní postavou při zakládání či revitalizaci ŽP je ředitel/ka školy. Koordinátorem jste vy sami a je na vás, jak budete pracovat. Členové parlamentu jsou skupinou, která vám bude poslána z voleb, a nemáte příliš šanci ji změnit – pouze s ní pracovat a během toho se seznamovat s jejím potenciálem. Zato formální podmínky vždy schvaluje, zařizuje, nastavuje či realizuje vedení školy, které navíc může svým přístupem velmi pomoci. Vedení je totiž styčnou osobou při prezentaci ŽP před učitelským sborem a při vyjednávání se zástupci žáků o dění ve škole.

Pracujte v týmu

Pokud koordinátor na škole pracuje s parlamentem sám, brzy své úsilí vzdá nebo se mu jeho práce zprotiví. Optimální je

vytvořit pracovní tým tří lidí, ve kterém je kromě koordinátora ředitel/ka školy a další kolega ze sboru. Opakujeme, že bez informovaného, podporujícího a aktivního zástupce vedení školy ani nemá smysl parlament na škole mít. Kolegou ze sboru může být kdokoliv, kdo vám dodá opodstatněný pocit, že v tom nejste sami. Může to však být také pečlivě vybraná osoba – například tématu znalý/á učitel/ka občanské výchovy, klima vnímající školní psycholog...

V týmu je vhodné si rozdělit úkoly, kdo co s ohledem na ŽP dělá. Je efektivní pustit ŽP částečně ze svých rukou a sdílet odpovědnost ve více lidech. Doporučujeme pravidelné pracovní schůzky a reflexi týmové práce.

► *Co lze použít z Aktivit, her a pomůcek: Diamant (s.36)*

Příklad z praxe: Jak reflektoval naplnění svých cílů koordinátor ze ZŠ Raspenava? Jakou roli hrála v zakládání parlamentu ředitelka z 28. ZŠ Plzeň? Podívejte se na s. 46 a 47.

Dobrá rada: Pohlíďte si, aby ŽP nevznikl přes nechuť učitelů či samotného koordinátora a nebyl vnucován i žákům. Na druhou stranu se ale v počátcích nebojte „direktivních“ kroků: kolegy s vedením v zádech seznámte s faktem, že ve škole bude ŽP, a informujte je o jeho výhodách a přínosech. Optimální je uspořádat či objednat krátký vzdělávací seminář pro celou sborovnu. Žákům to na začátku roku sdělte také a nalákejte je na to, co všechno jim ŽP přinese a umožní.

Činnost ŽP je vhodné zanést do základních charakteristik školy. Více o tom, jak konkrétně školy realizují formální podmínky, se dozvíte na našich seminářích, kde se potkáte s dalšími koordinátory a kde je větší prostor na konkrétní dotazy.

Oporu pro založení parlamentu lze najít i ve Školském zákonu, zákon č. 561/2004 Sb., říká v §21, odst. 1, písm. d): „*Žáci a studenti mají právo zakládat v rámci školy samosprávné orgány žáků a studentů, volit a být do nich voleni, pracovat v nich a jejich prostřednictvím se obracet na ředitele školy s tím, že ředitel školy je povinen se stanovisky a vyjádřeními těchto orgánů zabývat.*“

Nezapomeňte:

- vytvořit formální podmínky, které žákům dodají pocit, že jsou pro školu důležití;
- zajistit si podporu dalších kolegů a oporu v dokumentech školy;
- vytvořit pracovní tým a společně plánovat činnost parlamentu.

»» Kontrolní list (s. 26): otázka č. 3, 4, 5

4 → Co všechno ...můžeme s parlamentem dělat?

Žákovský parlament může zasahovat do různých oblastí života školy. Na některých školách ŽP plní především funkci poradního orgánu – žáci se vyjadřují k problémům či otázkám a vedení jejich hlas bere v potaz. Jinde je parlament především kvůli žákům; provádí ankety, vytváří zábavné aktivity a pomáhá tak žákům cítit se ve škole lépe. Na jiných školách zase členové ŽP realizují projekty, které mění školu k lepšímu. Žákovský parlament může vykonávat všechny tyto činnosti – je důležité si na dané škole říci, jaké funkce parlament plní u vás a s jakými cíli.

Klíčová témata: Parlamentní „povinnosti“, Interní práce parlamentu, Pořádání akcí pro žáky, Vlastní projekty

Neměli byste zapomínat, že se žáci prací v ŽP také učí. Všechny činnosti ŽP jsou pro zapojené žáky velkou školou, protože rozvíjí jejich dovednosti. Je proto namístě, aby se parlament zabýval vším, na co má síly a na co je škola připravena. Náznak těchto aktivit jste již mohli vyčíst z úvodu metodiky.

Parlamentní „povinnosti“

Samozřejmostí by mělo být pro každý parlament to, co vyplývá z jeho názvu a kvůli čemu vlastně vznikl – zastupovat všechny žáky školy. Každý člen dále zastupuje svou třídu. Role parlamentu je tedy následující:

- Zástupci tříd prezentují „hlas“ třídy na zasedáních a naopak na třídnických hodinách informují svou třídu o všem, o čem se diskutuje, co se připravuje a plánuje v parlamentu.
- Členové parlamentu jsou delegováni zástupci žactva, a tak s vedením školy komunikují o tom, co by chtěli na škole změnit, a navrhuji, čím by k tomu sami mohli přispět.
- Žáci se podílejí na rozhodování o životě školy do té míry, kam až sahají kompetence toho kterého parlamentu a schopnosti jeho členů.

K tomu je potřebné mít nastaveny základní mechanismy, které považujeme v současné době za samozřejmé na všech školách – **každotýdenní třídnické hodiny, občasné setkávání zástupců žáků s vedením školy.**

Důležité je nezapomínat na průběžné menší i velké čtvrtletní reflexe práce v ŽP. Bez čeho se dále parlament neobejde, je propagace vlastní činnosti. Platí poučka: **„Když o sobě parlament nedává vědět, jako by vůbec neexistoval.“**

Interní práce parlamentu

Jelikož je parlament skupinou živých lidí, je přirozené a správné, že některé akce v průběhu roku se nebudou týkat celé školy, ale jen členů ŽP. Každý parlament si nutně projde diskusí o pravidlech parlamentu a rozdělení funkcí ve skupině. Díky těmto i jiným společným aktivitám musíte myslet na to, abyste u žáků rozvíjeli takové schopnosti, které budou ke správnému výkonu své funkce potřebovat. To znamená:

- Vést žáky ke konstruktivní a kultivované diskuzi (uplatní při zasedáních).
- Rozvíjet s nimi schopnost poutavě prezentovat (uplatní při komunikaci se svou třídou).

- Učit je moderovat setkání (uplatní při zasedáních, ale i při práci se třídou).
- Opakovaně je podněcovat k odpovědnému realizování projektů (plnění úkolů a rolí zaručí úspěch všech aktivit ŽP).

Zapomínat byste neměli ani na zážitkové a zábavné aktivity, které podstatně ovlivňují týmového ducha a pohodu ve skupině. Mnoho parlamentů začíná zasedání malou hříčkou či icebreakerem.

Pořádání akcí pro žáky

Parlament může výrazně změnit klima ve škole nejen komunikací s vedením a zapojováním se do rozhodování, ale i **pořádáním vlastních akcí**. Parlamentáci se buď mohou podílet na organizování tradičních akcí školy, nebo vymýšlet akce nové a vlastní. Typ akce je možné vybrat pomocí ankety, kterou ŽP uspořádá, nebo na základě sběru informací ve třídách a jejich následném prodiskutování na zasedání. Parlament může uspořádat jak akce populární (diskotéka, přespávání ve škole, oslava Valentýna, sportovní turnaje...), tak i ty méně běžné (taneční kurzy, den s učiteli, zpívání na schodech...), či dokonce akce zaměřené na podporu dobrých vztahů mezi různými skupinami ve

škole (turnaj mezi žáky, učiteli a zaměstnanci školy; odpoledne deskových her pro první i druhý stupeň...).

Vlastní projekty

Akce pro různé skupiny ve škole, ale třeba také vytvoření si vlastního propagačního kanálu (například měsíčníku na webových stránkách) jsou už různými projekty. Je potřeba je řádně naplánovat a kvalitně zrealizovat. Parlament může na začátku roku dospět i k tomu, že největší problém ve škole jsou záchody či ošklivá výzdoba tříd, a tak se rozhodne svůj zájem zaměřit právě na tyto oblasti. **Tyto „materiální“ projekty bývají nejčastější a pro žáky nejdůležitější.** Obvykle vznikají i projekty na změnu zvonění ve škole, úpravu jídelníčku ve školní jídelně či změny v provozu školy (časy, průběh přestávek a volných hodin...).

► **Co lze použít z Aktivit, her a pomůcek:**
*Tři přání (s. 35),
 Horké tipy (s. 38),
 Proč, proč, proč (s. 39)*

Příklad z praxe: Na s. 47 a 48 najdete zkušenosti z Projektového dne hudby na ZŠ Dobronín, zjistíte, jak probíhala akce „Zachraň to“ na ZŠ Krnov a jaké byly otázky Lucky a Tadeáše na ředitele ZŠ Masarova v Brně.

Dobrá rada: Doporučujeme nepřetěžovat parlament velkým množstvím akcí. Optimální scénář na začátku roku je: 1) stmelení skupiny na výjezdu, 2) malý projekt, 3) uspořádání setkání s vedením, 4) průběžná výměna informací mezi třídou a ŽP, 5) jedna větší zábavná akce pro žáky. Více na s. 30, kde najdete Přehled činnosti parlamentu v průběhu roku.

Nezapomeňte:

- nechat žákům brzy zažít pocit úspěchu (zrealizovat úspěšný jednoduchý projekt);
- sestavit si písemně jasný plán práce na určité období;
- zabývat se všemi návrhy, které do ŽP přijdou (od tříd, zástupců, jednotlivců, učitelů...).

»»» Kontrolní list (s. 26): otázka č. 8

5 → Formulace

...cílů parlamentu na školní rok

Pokud nebudeme mít naformulované a zvolené cíle pro školní rok, nemůžeme s žákovským parlamentem efektivně pracovat. Ve školách stále ještě vídáme, že se pracuje spíše intuitivně, bez vytyčení jasných cílů a vizí. Vedení školy a koordinátor musí vědět, k čemu si ŽP na škole zřídili a v čem má tato instituce pomoci žákům, učitelům i celé škole. Některé cíle se budou každoročně opakovat a mohou být podobné jako na dalších školách, jiné budou specifické pro daný školní rok v konkrétní škole.

Klíčová témata: Jaké cíle si stanovit?, Každoroční cíl: předávání odpovědnosti žákům, Krátkodobé cíle, Cíle žáků, Podpůrný nástroj

Není potřeba brát si příliš velká sousta a vytyčit si na rok mnoho velkých cílů. Lepší je zformulovat si jeden či dva cíle, které během školního roku splníme, a parlament se díky nim posune či zlepší. **Cílem každého ŽP a jeho koordinátora by mělo být získání takové pozice ve škole, aby byl žáky považován za prestižní instituci a aby jej brali vážně i učitelé.** Dalším krokem je pak takto stabilizovaný parlament předávat do rukou žákům, aby jej odpovědně spravovali sami.

Jaké cíle si stanovit?

Koordinátoři ŽP obvykle formulují cíle, které zdokonalují fungování parlamentu jako celku, anebo cíle, které jsou orientovány na zlepšení dovedností a kompetencí jednotlivých členů parlamentu. Pokud se na stanovení cílů parlamentu výrazněji podílí vedení školy, cíle se často zaměřují na celkové zlepšení školy a jejího klimatu.

Každoroční cíl :

předávání odpovědnosti žákům

Snad každý školní rok doporučujeme stanovit si další cíl, jehož naplnění můžeme považovat za velký úspěch: předávání odpovědnosti žákům. Za co zodpovídají, to už je na vás, obvykle se nabízí vedení zasedání nebo samostatné realizování projektů. Za tímto cílem jdete spíše až

v druhé polovině roku, kdy je ŽP již vyspělejší a stabilizovaný. Míra předávání odpovědnosti záleží vždy na konkrétních okolnostech. Například v případě realizování projektu si žáci sami zvolí projekt, naplánují si jej, sami si rozdělí funkce a na závěr projekt úspěšně realizují.

Samozřejmě, na kterou však nesmíme zapomínat, je zpětné ohlédnutí na konci roku a zhodnocení, zda se vám podařilo vaše cíle naplnit; pokud ne, řekněte si, co všechno můžete udělat pro jejich splnění v příštím roce.

Krátkodobé cíle

K dlouhodobým cílům se nejspíše budete vracet a revidovat je, když budete pracovat s cíli krátkodobými. Osvědčilo se nám stanovit si cíle vždy na konkrétní zasedání. (Současně se ukázalo, že většina učitelů toho není schopna – koordinátoři se často zaměřují na to, co chtějí během zasedání udělat, a ne na to, **k čemu aktivity žákům jsou, v čem je rozvíjejí, co je jejich smyslem**). Tyto dílčí cíle by měly být v souladu s cíli velkými, celoročními – pokud nejsou, je třeba se zastavit a zvážit, zda nejedeme špatnou cestou. Formulování cílů jednotlivých zasedání vám také pomůže nehonit se za bezduchým realizováním jedné akce za druhou, ale soustředit se spíše na procesy, které žáky rozvíjejí.

Cíle žáků

Pokud pracujete s parlamentem již několik let, je pravděpodobné a žádoucí, že se v parlamentu udrží několik zvolených žáků z minulého roku. Je proto dobré si říci, co jste dělali v minulém roce, a současně se s žáky pokusit naformulovat jejich směřování v roce aktuálním. Dlouhodobé cíle vás a žáků se mohou lišit. Ty žakovské budou zřejmě konkrétnější.

Podpůrný nástroj

Pro analýzu stávajícího stavu ŽP před formulací cílů na školní rok je vhodné si udělat SWOT analýzu, která vám pomůže pojmenovat silné i slabé stránky vašeho parlamentu. **Díky tomu si můžete snadněji naformulovat cíle pro následující rok tak, abyste posílili silné stránky a naopak zapracovali na slabých stránkách parlamentu.**

Je to metoda (najdete ji v Aktivitách, hrách a pomůckách na straně 40), která

umožňuje identifikovat silné stránky (angl.: **Strengths**) a slabé stránky (angl.: **Weaknesses**), příležitosti (angl.: **Opportunities**) a hrozby (angl.: **Threats**), spojené s určitým „projektem“, kterým je ve vašem případě činnost ŽP. Zatímco silné a slabé stránky jsou vnitřní faktory týkající se vaší školy, příležitosti a hrozby jsou faktory vnější, které příliš nemůžete ovlivnit. Každý z týmu, kdo pracuje na SWOT analýze, by měl sám za sebe vyplnit jednu kategorii (doporučujeme nejprve S), své návrhy prezentovat a předat slovo dál, dokud nejsou vyčerpány všechny možnosti. Po naplnění jedné kategorie je možné přejít k další (například W). Optimální je analýzu provádět ve větší skupince lidí (alespoň ve třech).

► *Co lze použít z Aktivit, her a pomůcek:*
SWOT analýza (s. 40)

Příklad z praxe: Ukázky ročních cílů parlamentů ze tří škol najdete na s. 48.

Dobrá rada: Při práci s parlamentem se osvědčilo udělat si akční plán, při kterém si pracovní skupina (koordinátor, ředitel/ka, spolupracující učitel) stanoví dlouhodobé cíle na školní rok a následně si rozvrhne, kdo a co dělá v jednotlivých měsících. Skupina tak neztrácí přehled, kam parlament směřuje, a současně je schopna kontrolovat sféry odpovědnosti členů týmu.

Nezapomeňte:

- stanovit na začátku roku cíle, které jsou reálné, konkrétní a srozumitelné;
- zapojit do formulování cílů i vedení školy a spolupracujícího kolegu;
- představit naformulované cíle žákům (klidně i jednodušším jazykem).

»» Kontrolní list (s. 26): otázka č. 10

9 → → → → **Náš cíl**

Co byste chtěli dělat během tohoto roku? **Nenaplanujeme si to společně?** Máte někdo nějaké nápady?

No, já bych zopakovala tu akci pro mateřskou školu, ta byla hustá! Nejlepší bylo, jak Otto spadl do brouzdaliště...

Možná bychom se měli letos zaměřit na **lepší propagaci naší činnosti!** Bez ní nebude nikdo vědět nic o tom, co děláme... Což takhle **vlastní web?**

Hlavně abyste pro samé akce parlamentu nezapomněli na učení! Dušane, stále čekám na tvou domácí slohovou práci!

Banda radí: Naplánujte si příběh svého roku. Jakkdy budou vaše krátkodobé cíle? Jak budete fungovat za rok? Nebo za dva? Poproste svého koordinátora, ať vám pomůže cíle zformulovat.

Vychytávka: Cíl parlamentu se může týkat akcí, které chcete konat, nebo třeba i vztahů a fungování vás uvnitř parlamentu...

JO!

Cíle našeho parlamentu

»» Podívejte se, jak *Zápisník* na s. 20 a 21 pomůže žákům formulovat jejich cíle.

Shrnutí: Na co při práci se ŽP nezapomínat
Kontrolní list koordinátora ŽP
Kontrolní list ředitele školy
Kontrolní list spolupracujícího učitele
Přehled činnosti ŽP v průběhu roku

{Sebe}reflexe

{Sebe}reflexe

Shrnutí: Na co při práci se ŽP nezapomínat

Cesta k efektivně fungujícímu parlamentu ve vaší škole

Nezapomeňte:

- argumentačně se vypořádat s mýty o ŽP (v sobě i při komunikaci s kolegy učiteli);
- naformulovat si, proč zakládáte ŽP (individuálně, s vedením i v rámci sboru);
- už od začátku předávat odpovědnost žákům a nedělat práci za ně;
- vymezit svému ŽP hranice (co všechno bude ŽP řešit) a veřejně to prezentovat.

Jak koordinovat žákovský parlament?

Nezapomeňte:

- připravit se na specifika role koordinátora ŽP oproti roli učitele;
- zreflektovat si, zda plníte svou roli mimo zasedání ŽP (práce ve sborovně);
- žáky nejprve na nesení odpovědnosti připravit;
- pracovat na tom, aby si postupně žáci vedli zasedání sami.

Kdo a co ovlivňuje činnost parlamentu?

Nezapomeňte:

- vytvořit formální podmínky, které žákům dodají pocit, že jsou pro školu důležití;
- zajistit si podporu dalších kolegů a oporu v dokumentech školy;
- vytvořit pracovní tým a společně plánovat činnost parlamentu.

Co všechno můžeme s parlamentem dělat?

Nezapomeňte:

- nechat žákům brzy zažít pocit úspěchu (zrealizovat úspěšný jednoduchý projekt);
- sestavit si písemně jasný plán práce na určité období;
- zabývat se všemi návrhy, které do ŽP přijdou (od tříd, zástupců, jednotlivců, učitelů...).

Formulace cílů parlamentu na školní rok

Nezapomeňte:

- stanovit na začátku roku cíle, které jsou reálné, konkrétní a srozumitelné;
- zapojit do formulování cílů i vedení školy a spolupracujícího kolegu;
- představit naformulované cíle žákům (klidně i jednodušším jazykem).

Kontrolní list koordinátora ŽP

Kontrolní list je soupisem otázek, které by vám měly pomoci uvědomit si, jestli jste pro efektivní fungování vašeho parlamentu nezapomněli na nějakou zásadní věc. Nejde vždy jen o to, zda jste nevynechali nějaký námi doporučený krok, ale především o zachycení zásadních momentů a nezbytných kroků. S kontrolním listem samozřejmě doporučujeme pracovat průběžně a ne až na závěr – to už by mohlo být pozdě.

K deseti kontrolním otázkám si můžete psát, dokdy chcete mít tu kterou oblast splněnu, pokud se tak již stalo, můžete si odškrtnout, že máte splněno.

		Kdy	Splněno
1	Promyslel/a jsem si způsob založení ŽP u nás na škole?		
2	Probral/a jsem s vedením smysl a pozici ŽP na naší škole?		
3	Dal/a jsem vybrané kapitoly z této příručky zástupcům vedení školy k přečtení?		
4	Naformuloval/a jsem formální podmínky, jaké chci pro náš parlament před zahájením jeho činnosti nastavit?		
5	Dohodl/a jsem s vedením a spolupracujícím kolegou, že námi naformulované formální podmínky zajistí?		
6	Oslovil/a jsem s vizí ŽP třídní učitele a informoval/a jsem je o přínosech ŽP?		
7	Napsal/a jsem si, jaký je rozdíl mezi učitelskou a koordinátorskou rolí? Zlepšuji své koordinátorské dovednosti?		
8	Mám jasně formulováno, jaké jsou kompetence ŽP – co všechno řeší a co už ne?		
9	Pracuji na cíleném předávání odpovědnosti za vedení a činnost ŽP žákům?		
10	Naformuloval/a jsem cíle pro činnost ŽP v příštím roce?		

Dalšími pomůckami, které se již přímo nevztahují k metodice, ale usnadní vám práci, jsou *Kontrolní list ředitele* a *List pro spolupracujícího učitele*. Najdete je na následujících stranách.

Kontrolní list ředitele školy

Tento list slouží vedení školy pro rychlou orientaci v možnostech podpory žákovského parlamentu, které vyplývají z jeho pozice ve škole. Doporučujeme si ho na začátku roku zkopírovat a vyvěsit v ředitelně. Do sloupců si můžete napsat, zda chcete danou věc řešit tento školní rok či příští, a odškrtnout si ji, až bude splněna.

		Kdy	Splněno
1	Jsem vnitřně přesvědčen/a o tom, že žákovský parlament má smysl, a chci, aby na naší škole fungoval?		
2	Zjistil/a jsem si dostatek informací o možnostech fungování ŽP a jeho přínosech pro žáky, učitele a školu?		
3	Stanovili jsme společně s koordinátorem cíle ŽP u nás ve škole, vymezili jeho kompetence a obojí veřejně prezentovali?		
4	Vysvětlil/a jsem všem učitelům ve škole důvody pro vznik ŽP, smysl a cíle jeho fungování, přínosy a povinnosti učitelů směrem k ŽP?		
5	Podpořil/a jsem koordinátora ŽP v rozvoji jeho dovedností pro vedení parlamentu (zakoupení metodik, školení, mentoringu, koučování apod.)?		
6	Podpořil/a jsem žáky v ŽP vytvořením podmínek pro realizaci zážitkového stmelovacího kurzu (uvolnění z výuky, finanční příspěvek apod.)?		
7	Zajistil/a jsem, aby měl koordinátor na svou práci dostatek času a byl za ni oceněn (méně školních povinností, finanční odměna, slovní ocenění)?		
8	Stanovili jsme si společně s koordinátorem na celý školní rok pravidelné schůzky, během kterých hodnotíme a plánujeme činnost ŽP?		
9	Realizovali jsme po dohodě s koordinátorem hlavní formální podmínky pro činnost ŽP (vlastní prostor, místo v rozvrhu, vlastní nástěnka)?		
10	Podpořil/a jsem koordinátora motivací a zajištěním další osoby pro aktivní podporu ŽP (učitel občanské výchovy / metodik prevence / učitel z 1. stupně...)?		
11	Vytvořil/a jsem na poradách pedagogického sboru pravidelný prostor pro informování o činnosti ŽP (min. 1x za 2 měsíce)?		

Nezapomeňte: podporující vedení školy vytváří úspěšnému a efektivnímu parlamentu nezbytný základ!

Kontrolní list spolupracujícího učitele

Tento list je určen učitelům, kteří aktivně spolupracují se žákovským parlamentem. Měl by jim být pomoci při definování jejich role spolupracujícího učitele. Vyplňte si ho a následně společně v týmu revidujte a doplňujte. Do sloupců si můžete napsat, zda chcete danou věc řešit tento školní rok či příští, a odškrtnout si ji, až bude splněna.

		Kdy	Splněno
1	Věřím ve smysl žákovského parlamentu, znám jeho přínosy pro žáky, učitele a školu a chci aktivně pomáhat koordinátorovi ŽP?		
2	Prostudoval/a jsem si metodiky k ŽP a inspiroval/a se činností jiných parlamentů (ať už osobně či přes webové stránky)?		
3	Stanovili jsme společně s koordinátorem a vedením školy cíle činnosti ŽP pro tento školní rok?		
4	Zúčastňuji se minimálně 1x měsíčně schůzek ŽP?		
5	Mám přehled o tom, co se v ŽP děje, co se plánuje a řeší?		
6	Propaguji činnost ŽP ve škole (články, kuloární rozhovory, pedagogická rada atd.)?		
7	Motivuji další učitele ke spolupráci se ŽP (poskytuji jim informace, připravuji podklady pro volby, odpovídám na dotazy...)?		
8	Žáky z ŽP osobně znám a rozvíjím náš přátelský vztah (znám je jménem, účastním se parlamentních akcí apod.)?		
9	Scházím se pravidelně (min. 1x za měsíc) s koordinátorem parlamentu a společně řešíme činnost ŽP?		
10	Mám dohodnuto s vedením, v čem moje role spolupracujícího učitele spočívá a zda za něj dostanu finanční či jiné ocenění?		
11	Zúčastnil/a jsem se alespoň jednoho školení k tématům vedení žákovského parlamentu?		
12	Účastním se aktivně zážitkových kurzů pro členy ŽP?		
13	Jsem připraven/a převzít roli koordinátora ve chvíli, kdy je stávající nemocný, přepracovaný nebo se rozhodne složit funkci?		
14	Vymezili jsme si s koordinátorem, co bude pro parlament dělat on a co já?		

Nezapomeňte: ptejte se alespoň jednou měsíčně koordinátora, zda s něčím nechce pomoci!

Sepište si, za co konkrétně budete mít přímou odpovědnost, s čím budete koordinátorovi pomáhat. Nemusí toho být zpočátku moc, mohou to být velmi konkrétní a specifické věci u vás na škole, ale i velký balík práce – záleží, jak se domluvíte.

(Inspirace: propojení činnosti ŽP s výukou v předmětech, úvodní hříčka na zasedáních ŽP, psaní informativních mailů učitelům a rodičům, vkládání fotek na web školy, psaní aktualit na nástěnku ve sborovně, příprava a realizace voleb, informování rodičů na třídních schůzkách, přípravy jednotlivých zasedání...)

Činnosti, které si беру na starosti já sama / sám:

Činnosti, se kterými pomáhám koordinátorovi:

Přehled činnosti ŽP v průběhu roku

Přehled slouží jako **doporučený časový harmonogram** pro jednotlivé činnosti ŽP během celého školního roku. Jednotlivé sloupce vyjadřují tři hlavní oblasti aktivit, kterými se nejčastěji parlament ve své činnosti zabývá.

Tučně napsané kroky jsou spíše základem pro správné fungování ŽP (pro začínající školy) a ty ostatní jsou již nadstavbou pro zkušené ŽP. Kolonka „kurzy“ vyjadřuje, že je vhodné na začátku roku vyjet se žáky na prožitkový kurz. Kolonka „exkurze“ zase zmiňuje vhodnost zavítání na jinou školu.

Harmonogram zobrazuje pouze základní činnosti pro představu, co všechno ŽP během roku může dělat. **Měli byste si udělat konkrétnější verzi harmonogramu pro svou školu a sladit ji s dalšími školními akcemi**, aby nedocházelo k překrývání s akcemi ŽP.

měsíc	nastartování ŽP	běžné činnosti		realizace projektu
srpen	Přípravná fáze			
září	dokončení přípravné fáze		K U R Z Y	
	volby			
	smlouvy			
říjen	pravidla	komunikace s vedením		mapování školy
	role			
listopad		propagace činnosti ŽP		výběr projektu
prosinec		komunikace s vedením		formulace cíle
		průběžná reflexe		plánování
		odměna za práci		realizace projektu
leden	revize pravidel	prožitkové aktivity	E X K U R Z E	
únor	revize rolí	propagace činnosti ŽP		evaluace
březen		průběžná reflexe		další projekty
duben		komunikace s vedením		další projekty
květen		propagace činnosti ŽP		další projekty
červen		společné zakončení a oslava		

Proč zakládat žákovský parlament

Tři přání

Diamant

Horké tipy

Proč, proč, proč

SWOT analýza

Tři sta třicet tři

*Aktivita, hry
a pomůcky*

Aktivita, hry a pomůcky

Aktivity, hry a pomůcky

Následující aktivity, hry a pomůcky se vždy vztahují k jednotlivým kapitolám z *Metodiky*. Pro snazší orientaci v jejich popisu najdete krátkou anotaci, která naznačuje, o čem celá aktivita je. U kolonky „cílová skupina“ se někdy objeví „učitel“, což znamená, že je možné aktivitu provést nejen s dětmi, ale i s kolegy pedagogy. Kategorie udávající počet osob a potřebný čas jsou jen orientační a vycházejí z naší konkrétní zkušenosti. Najdete zde nejen aktivity, ale i pomůcky v podobě vzorových materiálů či pomocných tabulek k okopírování, vyplnění či nastřihání.

Proč zakládat žákovský parlament

Skupinová diskusní aktivita na začátek roku, kdy přemýšlíte o tom, čemu se váš parlament bude věnovat a jakou funkci vlastně ve škole má.

Cílová skupina: žáci, učitelé

Počet osob: 8 a více

Čas: 15–30 minut

Cíle a témata:

- Učitelé a žáci si ujasní, k čemu může být žákovský parlament dobrý a proč je důležité, aby ve škole fungoval.
- Žáci si osvojí novou metodu práce při složitých rozhodovacích procesech.

Průběh:

1. Připravte si různé výroky podporující myšlenku školního parlamentu. Rozdělte skupinu do dvojic či trojic.
2. Každá skupina obdrží sadu výroků, které prodiskutuje a seřadí podle důležitosti.
3. Na závěr se shodne na třech nejdůležitějších důvodech pro vznik parlamentu.
4. Každá skupina prezentuje ostatním své závěry.
5. Může následovat diskuse nad vybranými výroky. Ta by měla vést ke konsensu nad seznamem několika výroků, které jsou pro danou skupinu klíčové.

Poznámky: Výsledný seznam výroků je vhodné zveřejnit, vyvěsit ve sborovně a v jednotlivých třídách a jednou za čas se k němu vždy vracet. Aktivitu je možné zopakovat vždy na začátku školního roku a porovnat s výsledky z roku minulého.

Pomůcky: Připravené výroky na téma: Proč zakládat žákovský parlament?

Tři přání

Aktivita, která žákům pomůže k definování projektového záměru.

Cílová skupina: žáci, učitelé

Počet osob: 10 a více

Čas: 30 minut

Cíle a témata:

- Žáci se zamyslí nad tím, co by chtěli ve škole zlepšit.
- Učitelé a žáci pojmenují možná témata pro práci parlamentu.

Průběh:

1. Každý žák se zamyslí nad tím, co by se dalo ve škole zlepšit, aby se tam cítil lépe. Poté napíše tajně na tři lepící papírky svá přání (na každý jedno).
2. Každý nalepí svá přání na tabuli či jiný prostor k tomu určený.
3. Nyní je třeba papírky roztrždit do různých kategorií, které si žáci buď sami zvolí, nebo jim budou určeny (např. přání týkající se vybavení školy, jídelny, vztahů mezi žáky a učiteli apod. nebo přání, která jsou snadno realizovatelná / obtížně splnitelná / zcela nesplnitelná).
4. Na závěr se všichni musí shodnout na třech přáních, která jsou pro ně nejdůležitější a která je možné splnit (tento proces by měl být demokratický a ke konečnému rozhodnutí by se mělo dospět např. na základě hlasování).
5. Může následovat diskuse, jak by mohl parlament (či žáci sami) pomoci při realizaci vybraných přání.

Poznámky: Před aktivitou je důležité žákům vysvětlit, o jaký druh přání se jedná (týkají se školy, jsou splnitelná, žáci sami mohou přispět k jejich realizaci apod.). Tuto aktivitu je možné zařadit jak při diskusích o smyslu parlamentu, tak přímo při jeho zasedáních. Vhodné pro definování náplně práce nově vzniklého parlamentu.

Pomůcky: Barevné lepící papírky (post-it), propisky

Diamant

Metoda k seřazení témat, jimiž se parlament může zabývat podle hodnoty, kterou jim žáci přisuzují.

Cílová skupina: žáci, učitelé

Počet osob: 8 a více

Čas: 15–30 minut

Cíle a témata:

- Účastníci si prověří svou schopnost diskutovat a pracovat v různě velkých skupinách.
- Žáci projdou procesem hledání konsensu v oblasti, kterou chce parlament začít řešit jako první.

Průběh:

1. Žáci si připraví seznam témat, kterými se parlament může zabývat (k němu vám může napomoci například aktivita „Tři přání“). Témata napište na kartičky.
2. Žáci je ve skupině / skupinách přiřadí do jednotlivých políček diamantu (diamant je dobré připravit buď na papír, nebo nakreslit na tabuli). Téma, které považují za nejdůležitější, umístí k číslu 1, naopak to nejméně důležité k číslu 9. Ostatní kartičky rozmístí mezi ně podle toho, jak se jim témata zdají důležitá (viz nákres diamantu na další straně).
3. Skupina by měla dospět ke konsensu a shodnout se na tom, které téma je pro ně nejdůležitější. Pokud pracujete s více skupinami, spojte je postupně dohromady, až vznikne výsledný společný diamant, na jehož podobě se většina žáků shodne.
4. Diamant by měl být sestavován formou diskuse, tedy pokud někdo chce umístit nějaké téma na první místo, měl by také umět obhájit, proč je pro něj nejdůležitější.
5. Závěrečnou podobu diamantu zaznamenejte a můžete se pustit do realizace prvního projektu žakovského parlamentu.

Poznámky: Můžete zvolit různá kritéria, podle kterých žáci přiřazují témata do diamantu (nejdůležitější, nejjednodušší, nejvíce spěchá apod.). Pro definování jednotlivých témat využijte aktivitu „Tři přání“.

Pomůcky: Barevné lepící papírky (post-it), propisky, nebo připravené karty s výroky, flipchart nebo tabule

Schéma pro diamant

A diamond-shaped diagram consisting of 9 empty square boxes, each with a number in the top-left corner. The boxes are arranged in five rows: the top row has one box (1.), the second row has two boxes (2. and 3.), the third row has three boxes (4., 5., and 6.), the fourth row has two boxes (7. and 8.), and the bottom row has one box (9.).

1.

2. 3.

4. 5. 6.

7. 8.

9.

Horké tipy

Lehká skupinová aktivita napomáhající řešit problémová témata.

Cílová skupina: žáci, učitelé

Počet osob: 10–20

Čas: 20 minut

Cíle a témata:

- Učitelé a žáci popíší nástroje vedoucí k efektivnímu fungování parlamentu.

Průběh:

1. Rozdělte žáky do skupin po 4.
2. Legenda: Každá skupina se stává poradním orgánem ředitele. Jejím úkolem je sepsat na flipchart „horké tipy“ k danému tématu, se kterým si ředitel sám neví rady (můžete uvést paralelu s poradci prezidenta).
3. Pro každou skupinku připravte flipchart s jiným tématem. Tím může například být:
 - Hladký průběh voleb.
 - Fungující školní parlament.
 - Organizace parlamentních schůzí.
4. Každá skupina představí ostatním, co vytvořila.

Poznámky: Vzniklé „horké tipy“ zveřejněte a předejte těm, kteří je ocení – řediteli, skupině, která připravuje volby, nebo již zvoleným zástupcům školního parlamentu.

Pomůcky: Flipchartové papíry, fixy

Proč, proč, proč

Efektivní metoda pro pracovní tým, který chce rozplést příčiny problematických situací a rovnou k nim hledat řešení.

Cílová skupina: žáci, učitelé

Počet osob: maximálně 20

Čas: 45 minut

Cíle a témata:

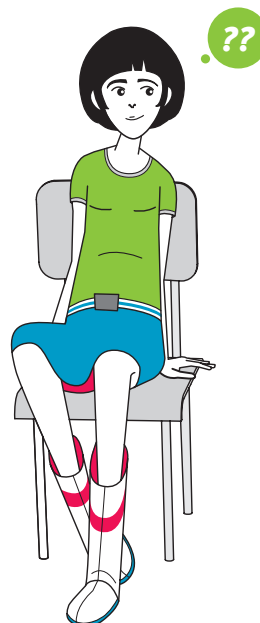
- Učitelé a žáci pojmenují problémy, se kterými se ve škole potýkají, sepíší jejich kořeny a hledají možná řešení.

Průběh:

1. Napište daný problém (např. „*Někteří žáci nejsou dostatečně informováni o práci žákovského parlamentu.*“) a od něj nakreslete několik čar. Zeptejte se, PROČ tomu tak je, a řešení napište k čarám. Začne vznikat „strom odpovědí“.
2. Zeptejte se znovu žáků, co je důvodem odpovědí na předchozí otázku PROČ.
3. Tímto způsobem pokračujte do chvíle, kdy odpověď bude konečná. Některé linie skončí dříve, jiné se budou dále větvit.
4. Prohlédněte si vytvořený řetězec a společně zkuste najít řešení pro ty nejzajímavější „větve“. Vše barevně odlište (každá větev a každé řešení by měly mít svou barvu) vybraných přání.

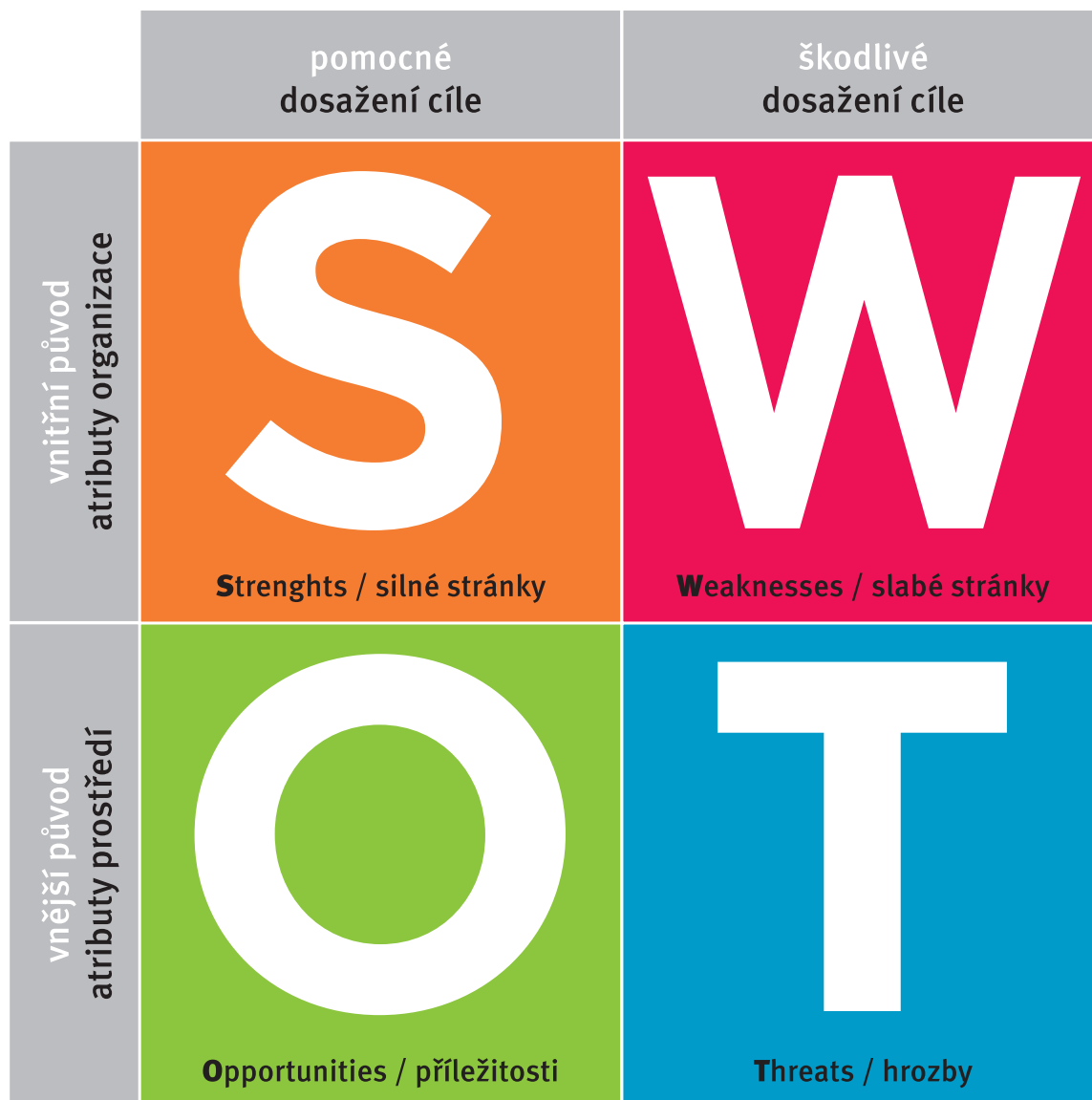
Poznámky: Stejným způsobem můžete pracovat s otázkou JAK? (*Jak můžeme získat peníze na školní projekt?* atd.) Jako grafické ztvárnění můžete použít také strom (kořeny jsou problém a větve jeho důvody a možná řešení).

Pomůcky: Flipchartové papíry, fixy

SWOT analýza

Efektivní pomůcka pro hodnocení stavu vašeho parlamentu a pro plánování jeho dalšího vývoje (její popis najdete v kapitole *Formulace cílů parlamentu na školní rok*).

	silné stránky	slabé stránky
příležitosti	<i>Vývoj nových metod pro posílení silných stránek.</i>	<i>Odstranění slabin pro vznik nových příležitostí.</i>
hrozby	<i>Použití silných stránek pro odstranění hrozeb.</i>	<i>Vývoj strategií, díky nimž je možné omezit hrozby ohrožující naše slabé stránky.</i>

Tři sta třicet tři

Aktivita, kterou můžete použít jako úvod pro práci s rozpočtem parlamentu. Současně návrh pro samostatný několikadenní projekt realizovaný ŽP.

Cílová skupina: žáci

Počet osob: libovolný

Čas: 14–30 dní

Cíle a témata:

- Žáci si vyzkoušejí hospodařit s určitým finančním rozpočtem.
- Žáci získají zkušenost s předanou odpovědností.
- Žáci rozvíjejí svou schopnost spolupráce a samostatného plánování.

Průběh:

1. Parlament se může účastnit jako jedna skupinu, nebo jej rozdělte na menší skupinky, například podle výborů či různých zájmů žáků.
2. Každá skupinka obdrží 333 Kč (v případě, že bude parlament rozdělen na menší skupinky, částku mezi ně rovnoměrně rozdělíme).
3. Vysvětlíte žákům, že peníze mohou utratit pouze za něco, co přinese škole nějaký pozitivní výsledek, nebo jako investici, která se škole vrátí.
4. Stanovte časový limit, dokdy je třeba peníze utratit (maximálně 30 dní).
5. Skupina se musí dohodnout na tom, jak s penězi naloží, a návrh předloží schvalovací komisi (učitel, ředitel). Pokud je projekt schválen, pustí se žáci rovnou do realizace.
6. Po uplynutí stanovené lhůty je důležité věnovat dostatek času reflexi. Můžete použít následující otázky:
 - Jak jste s finančním obnosem naložili? Co jste získali?
 - Co všechno se dělo od té doby, kdy jste dostali do ruky peníze?
 - Máte teď více peněz, než jste měli na začátku?
 - Jaká je nejlepší cesta, jak utratit tři sta třicet tři korun?
 - Jak byste naložili s penězi teď, kdybyste je dostali znovu?
 - Jaké jsou možné cesty, jak získat peníze na svůj projekt?
 - Na co je potřeba myslet, když je člověk zodpovědný za určitý finanční obnos?
7. Výsledky představte ostatním ve škole.

Poznámky: Je dobré, když může školní parlament hospodařit s určitým (i když malým) rozpočtem. Žáci se tak učí, jak zodpovědně nakládat s penězi. Zároveň je podporujte v tom, aby si sami nějaké finance uměli sehnat, když je třeba (sběr papíru, prodej vlastních výrobků apod.).

Pomůcky: Flipchartové papíry, fixy

Konkrétní zkušenosti učitelů

*Rok s parlamentem, Prozření, Jsme v tom tři, Radost ředitelky,
Projektový den hudby, Akce Parlamentu „Zachraň to“, Otázky Lucky a Tadeáše,
Ukázky ročních cílů žákovských parlamentů*

**Příklady
z praxe**

Příklady z praxe

Konkrétní zkušenosti učitelů

Jste zvědaví, jak si s některými zmíněnými situacemi poradili vaši kolegové z různých základních škol v ČR? Zajímají vás nejen názory metodiků a autorů textu, ale i učitelů ze škol? Právě zde naleznete zkušenosti, komentáře, rady a doporučení i ukázky konkrétního zpracování některých témat této metodiky – autorské texty vašich kolegů. Každá kapitola z *Metodiky* má k sobě minimálně jeden příklad z praxe.

»s. 9, kapitola 1.

Cesta k efektivně fungujícímu ŽP

Rok s parlamentem

Založit žákovský parlament na naší škole? Kdo ho povede a jak se má vést? To byly otázky, které jsme si kladli na jaře roku 2011. Neznali jsme na ně odpověď do doby, než jsme dostali možnost vidět v Plzni prezentace žákovských parlamentů, které byly již zapojeny do projektu Respektujícího žákovského parlamentu. Nadšení zapojit se do toho projektu se neobešlo bez skepse některých pedagogů ve sboru, ale protože se jich založení a práce v té době netýkala, všichni vzali na vědomí, že vedení školy podporuje nadšení a elán zástupkyně školy, která založení žákovského parlamentu rozhýbala. Přihlásili jsme se do projektu a netrpělivě čekali, zda budeme vybráni. Zástupci CEDU nás napínali. Zpráva o zapojení do projektu nás mile překvapila. Jsme venkovská škola, která má něco málo přes 100 žáků. V červnu proběhly slavnostní volby do parlamentu. Pomalu se roztáčela kola nových možností žáků i pedagogů. Naplno začal pracovat parlament v září 2011. Členové parlamentu se začali scházet pravidelně každý čtvrtek. Zapojili se do dění ve škole, realizovali vlastní projekty, vymýšleli, jak školu více přiblížit svým spolužákům. Svá přání mně zprvu nesměle, později rozhodně a s promyšleností předkládali na sjednaných schůzkách v ředitelně. Prožitkový pobyt členům parlamentu přinesl další rozměr – nemyslím na sebe, ale přemýšlím o ostatních. Energie, kterou zde získali, jim vydržela do pololetí. Zrealizovali svá přání – zrcadla na WC, uzamykatelnost kabin, připravili projekt Bezpečná škola, Koncovky, Multikulturní projekt, projekt Školní družina

a další. Přinášeli na zasedání parlamentu přání svých spolužáků.

Velice nás obohatila návštěva partnerské školy v Ústí nad Labem. Viděli jsme jejich práci, vyměnili si navzájem zkušenosti.

První zklamání přineslo setkání pedagogů naší školy s týmem CEDU. Bylo zřejmé, že práce v žákovském parlamentu není přijata některými pracovníky školy. Čápata, tak se jmenuje náš parlament, si vyslechla kritiku jak ze strany pedagogů, tak zaměstnanců školy. Nejvíce se řešilo, že si žáci, kteří pracují v parlamentu, zhoršili prospěch, nejsou jednotní.

Čápata se s vervou pustila do další práce. O své práci informovala pedagogy na pedagogické radě, předložila zde další návrhy na zlepšení klimatu ve škole. Ledy se pohnuly i v myšlení většiny učitelů. Přestali se obávat práce žákovského parlamentu a začali naslouchat přání žáků (program přestávek, zápis pochval).

Čápata jsou vidět nejen ve škole, ale zúčastnila se zasedání zastupitelstva naší obce, svoji činnost prezentovala před školami v okolí. Organizují akce ve škole i v obci.

Největší zážitek pro mě byla právě prezentace pro ostatní školy. Z nesmělých žáků se stali rozhodní, energičtí, vstřícní hrdí členové žákovského parlamentu. Poděkování za tuto změnu patří hlavně koordinátorkám ŽP a vedení CEDU ve formě příruček, zápisníků pro členy ŽP, mentoringu na škole.

Těším se na další rok s žákovským parlamentem, i když nezodpovězených otázek je ještě dost.

*Ivana Weinzettlová,
ředitelka, ZŠ a MŠ Dolní Žandov*

»s. 13, kapitola 2.
Jak dobře koordinovat parlament

Prozření

Rozjezd našeho parlamentu byl pozvolný. Začátek nového programu nebo činnosti je vždy tak trochu s otazníkem. A když je to navíc oblast, ve které ani dospělí konkrétně nevědí, jak to bude fungovat, a nemají s ničím podobným zkušenosti, je ten otazník hodně velký. Ale díky optimismu a nasazení naší koordinátorky Vlasty náš parlament vznikl a začal se svou činností. Svým nadšením strhla nejdříve nás a pak i děti. Samozřejmě že nás všechny čekala spousta práce. Nejenom jako kolektivu, ale každý z nás musel zapracovat hlavně sám na sobě.

Zažitý model spolupráce dětí a dospělých je jasný. „Dospělák“ vymyslí činnost, myšlenka může vycházet třeba i z nápadu dětí, zorganizuje vše potřebné, děti pomohou s drobnými nenáročnými úkoly (máme představu, že náročnější činnost by stejně nezvládly). Akce proběhne, je poděkováno dospělému, někdy i dětem. A závěr? Co si z toho děti vzaly? To, že zvládnou vykonat nějakou předem zadanou nenáročnou činnost. A kde je ta samostatnost, ke které je máme vést?

Teoreticky jsme o vedení dětí k samostatnosti všichni četli. Ale řídíme se tím? Ať už jako kantoři nebo rodiče? Vodíme děti za ručičku, všechno jim „strkáme“ skoro pod nosánky, spoustu věcí řešíme za ně. Ale to je špatně!

Oni se přece musí naučit, jak sami reagovat i na krizové situace.

Také jsem donedávna byla rodičem a kantorem, který byl teoretikem v této oblasti. Já jsem dětem vyprávěla, ukazovala, ale nenechala jsem je nějakou tu „krizovku“ na vlastní kůži prožít. Prozření přišlo v Bečově nad Teplou při prožitkovém kurzu. Pokud budu dítěti stokrát ukazovat, jak rozdělat oheň, a nedám mu ty sirky do ruky, nebude to umět. Maximálně si bude chvilku pamatovat postup. Ale dokud si ho nevyzkouší samo, vše rychle zapomene. A naše Čápata si myslím odnesla z „prožitkáče“ podobnou zkušenost.

V září a v říjnu chodili parlamentáci za námi a ptali se: „Co budeme dnes na zasedání parlamentu dělat?“

Dnes chodí a ptají se: „Mohl by se dnes na zasedání probrat můj nápad?“ V současné době připravuji celoškolské předvánoční akci. Čápata za mnou přišla s nabídkou pomoci, vymýšlela soutěže, vše bude v režii parlamentáků, nemusím obíhat kolegy s prosbou o spolupráci.

Myslím, že až na prožitkovém kurzu jsme všichni pochopili své role a šli se s nimi. Je úžasné „Čápata“ pozorovat a vidět jejich obrovský posun. A za to moc děkuji celému týmu CEDU!!!!!!

*Miroslava Fictumová,
spolupracující učitelka,
ZŠ a MŠ Dolní Žandov*

»s. 16, kapitola 3.
Kdo a co ovlivňuje činnost parlamentu?

Jsme v tom tři

Před zahájením tohoto školního roku jsme si s ředitelem školy a s vyučující Občanské výchovy stanovili priority, které bychom chtěli v následujících deseti měsících v rámci činnosti ŽP naplnit. Jednalo se zejména o následující cíle: naučit vedoucího ŽP vést setkání parlamentu samostatně, kdy koordinátor bude pouze v roli poradce a pomocníka; dále zvýšit samostatnost členů ŽP při jejich práci; zlepšit komunikaci mezi „parlamentáky“ a jejich třídními kolektivy a celkově pracovat na lepší prezentaci ŽP ve škole. Za dobrý nápad jsme také považovali otevření parlamentu těm žákům, kteří nebyli svými třídami zvoleni, ale přesto

by pro ŽP chtěli pracovat. Cílem, který se nám při plánování objevil již v minulosti, bylo získání nových prostor pro setkávání parlamentu. Tolik co se týče našich přání a záměrů...

...A co se dařilo nebo nedařilo mně osobně? Myslím, že jsem parlamentáky „nakopl“ k tomu, aby byli v rámci školy aktivnější a byli víc vidět. Jako velký a obtížný úkol cítím na druhou stranu především to, vysvětlit dětem a nechat je zažít, že parlament a jeho práci tvoří skutečně všichni z nich, a ne pouze hrstka těch neaktivnějších, kteří jsou vždy u všeho. Počáteční odhodlání je téměř u všech velké, ale do konce to umí dotáhnout jen někteří. Tak to ale často chodí i u nás dospělých. Tolik mé hodnocení...

*Petr Kozlovský,
koordinátor ŽP, ZŠ a MŠ Raspenava*

» s. 16, kapitola 3.
Kdo a co ovlivňuje činnost parlamentu?

Radost ředitelky

Přípravy pro vznik žákovského parlamentu na naší škole začaly již v přípravném týdnu. Vše si vzala na starost paní učitelka Jana Horešová jako koordinátorka žákovského parlamentu. Jana Horešová společně s paní učitelkou Janou Vacátkovou nejdříve naplánovaly proškolení pedagogů, které se uskutečnilo na pracovním výjezdu v Nečtinech. Metodicky i prakticky vyzbrojení pedagogové tak mohli

úspěšně zrealizovat první parlamentní volby na naší škole.

Moje role ředitelky byla docela snadná. Vytvářela jsem jen podmínky pro volby do ŽP úpravou rozvrhu, byla jsem nápomocna při přípravě slavnostního ceremoniálu, kde jsme jmenovali zvolené zástupce do funkce před celou školou. Dále jsme propojili www školy a www CEDU. Podpora akcí ŽP je už pouze příjemnou radostí.

*Pavla Jedličková,
ředitelka, 28. ZŠ Plzeň*

» s. 19, kapitola 4.
Co všechno můžeme s parlamentem dělat?

Projektový den hudby

Dnes jsme měli zasedání. Přišli všichni :-). Zasedání bylo pracovní, pracovalo se v několika skupinách na plánu a programu projektového dne hudby, který bude na naší škole probíhat 18.–20. dubna. Na tento projekt chceme všechny naladit tzv. předprojektovými barevnými dny. Jedná se o dny, které jsou zasvěcené nějakému hudebnímu stylu. Žáci přijdou stylově oblečení, o přestávce zní správná hudba a po škole jsou plakáty interpretů této hudby. Samozřejmě se mohou přidat i učitelé. 29. 3. jsme šli do školy v tepláčkách :-).

Na příští pátek máme naplánovaný předprojektový barevný den na téma METAL. To znamená, že ti, kteří chtějí, přijdou do školy oblečení vhodně ke stylu metalu. Samotní parlamentáři doporučují černé oblečení. Od pondělka by po škole měly viset plakáty s upoutávkou a návrhy vzhledu. Na závěr zasedání jsem předváděla páťáka, který ve své třídě podává zprávu o průběhu dnešního zasedání. To aby všichni věděli, jak může proběhnout předávání informací do tříd. Z celého průběhu zasedání mám dobrý pocit.

*Dagmar Mikulášková,
koordinátorka ŽP,
ZŠ a MŠ Dobronín*

» s. 19, kapitola 4.
Co všechno můžeme s parlamentem dělat?

Akce Parlamentu „Zachraň to“

Na tom se shodli nejen členové školního parlamentu, ale také většina žáků naší školy. Členové školního parlamentu Marek S. a Dan P. natočili krátký videodokument s názvem „Zachraň to“ o prostranství před školou, kde auta zajíždějí na trávu a z dříve zelené plochy se postupně stává „tankodrom“. Bezpečnost dětí navíc ohrožují auta, která kolem obou vchodů do školy projíždějí.

Mediační sekce parlamentu pod vedením paní učitelky Lukszové uspořádala anketu, ve které se děti ptaly svých spolužáků na to, zda by situaci před školou chtěli změnit. Kdo se změnou souhlasil, odevzdal lístek s přeškrtnutým autíčkem.

Ankety se zúčastnilo a zlepšení situace si přeje 487 dětí 1.-9. tříd. Dokument, výsledky ankety a otázku, jak by nám vedení města mohlo pomoci se zlepšením situace před školou, jsme zaslali na Městský úřad v Krnově.

Následovala blokáda ulic, kde auta projížděla (děti samy připravily plakáty a prosily rodiče, aby ulicí neprojížděli). Městský úřad vyšel parlamentákům vstříc a poskytl jim kolíky na ohrazení prostoru, hlínu a travní semeno. A děti se pustily do práce. Výsledkem byly oranžově nastříkané kolíky, které zabraňovaly autům vjet na trávu a nově vysetá tráva.

*Hana Wiedemanová,
koordinátorka ŽP,
ZŠ Janáčkovo náměstí Krnov*

»S. 19, kapitola 4.
Co všechno můžeme s parlamentem dělat?

Otázky Lucky a Tadeáše tradiční zповěď ředitele

Ahoj všichni parlamentáři! V Brně klepe jaro na dveře a my, infarkťáci, máme co dělat, abychom si poradili s výkyvy tlaku. V takovém rozpoložení jsem usedl do horkého křesla na zasedání parlamentu minulé úterý. Palba otázek začala osobními dotazy na moje první zamilování, co dělám ve volném čase a kolik mi je let. Šestáci odhadovali šedesát! Pak se děcka postupně dostala i k otázkám

na wifi ve škole, čtenářský kroužek, malování tříd, školní televizi a tradiční otázky směřovaly na úroveň stravování. Ani jsme se nenadáli, a bylo půl čtvrté. Vše jsem si zapsal a postupně budeme všechny podněty řešit. Nesmím zapomenout, že jsem od dětí dostal dárek – krásnou kravatu! Měl jsem z odpoledne dobrý pocit, že se naši žáci začínají o školu více zajímat.

Ivo Zálešák,
ředitel, ZŠ Masarova Brno

»S. 21, kapitola 5.
Formulace cílů parlamentu na školní rok

Ukázky ročních cílů žákovských parlamentů

- Rozvoj vzájemné komunikace a posílení vztahů mezi žáky, učiteli, vedením a ostatními pracovníky školy.
- Spoluúčast žáků na organizaci života školy.
- Možnost žáků vyjadřovat své názory, aktivně přistupovat k jejich řešení, vznášet náměty, návrhy a realizovat plánované akce.
- Zlepšení klimatu školy, zvýšení odpovědnosti a pocitu sounáležitosti se školou.
- Zlepšení komunikace a navázání partnerského vztahu.
- Posílení důvěry ve schopnosti žáků.

koordinátorka, spolupracující učitelka a ředitel, ZŠ Janáčkovu náměstí Krnov

- Přínos pro školu: otevřenější klima pro jakoukoliv komunikaci ve škole.
- Přínos pro členy žákovského parlamentu: zvýšení sebevědomí, zviditelnění jejich nápadů, možnost prosazení se i pro šikovně prospěchově průměrné žáky.
- Přínos ostatním žákům: pomocí ŽP vyslyšení jejich nápadů, připomínek.
- Přínos učitelům: přesun některých organizačních činností v rámci školy na ŽP, snadnější nahlédnutí do klimatu třídních kolektivů.

koordinátorka, spolupracující učitelka a ředitelka, ZŠ a MŠ Dolní Žandov

- Členové parlamentu si samostatně vedou zasedání.
- Členové parlamentu prezentují práci parlamentu v rámci třídy.
- Vedení školy a spolupracující učitelé prezentují práci parlamentu rodičům, pedagogickému sboru a zřizovateli.
- Členové parlamentu, koordinátor a třídní učitelé zapojují do života parlamentu další žáky ze školy (otevřený parlament).

koordinátor, spolupracující učitelka a ředitel, ZŠ a MŠ Raspenava

Kde hledat podporu

Díky tříleté intenzivní spolupráci s CEDU vzniklo v každém kraji ČR konzultační centrum. Můžete se na něj obrátit, pokud budete hledat příklady dobré praxe nebo budete chtít podniknout exkurzi s vaším ŽP. V těchto centrech také budou probíhat vzdělávací semináře, společná setkání a supervize. Aktuální změny v kontaktech a nabídku služeb najdete na www.cedu.cz.

Regionální konzultační centra:

ZÁKLADNÍ ŠKOLA	KONTAKT	KRAJ
ZŠ Masarova Brno	www.zsmasarova.cz	Jihomoravský
ZŠ a MŠ Dobronín	www.skola-dobronin.cz	Vysočina
ZŠ a MŠ Dolní Žandov	www.zsdolnizandov.unas.cz	Karlovarský
ZŠ Jablonné nad Orlicí	www.zs.jablonneno.cz	Pardubický
ZŠ Janáčkovo náměstí Krnov	www.zsjnkrnov.cz	Moravskoslezský
ZŠ K. V. Raise Lázně Bělohrad	www.zslb.cz	Královéhradecký
ZŠ a MŠ Nedvědova Olomouc	www.zsnedvedova.cz	Olomoucký
ZŠ Plaňany	www.zsplanany.cz	Středočeský
28. ZŠ Plzeň	www.zs28plzen.cz	Plzeňský
ZŠ a MŠ Raspenava	www.skolaraspenava.cz	Liberecký
FZŠ České mládeže Ústí nad Labem	www.zscesktmladeze.cz	Ústecký
ZŠ, MŠ a SŠ pro sluchově postižené Valašské Meziříčí	www.val-mez.cz	Zlínský
ZŠ Volary	www.zsvolary.cz	Jihočeský

Literatura k tématu:

Do vydání těchto metodik neexistovala v ČR konkrétní metodická podpora pro práci se žákovským parlamentem. Přesto si dovoluujeme uvést několik materiálů, o kterých byste rozhodně měli vědět.

Hotový, F. a kol, *POLITEIA – výukové a metodické materiály k průřezovému tématu Výchova demokratického občana*, GEMINI o. s., Praha 2008.

Kjaergaard, E. – Martineniene, R., *Pětkrát hurá demokracii*, Strom, Praha 1997.

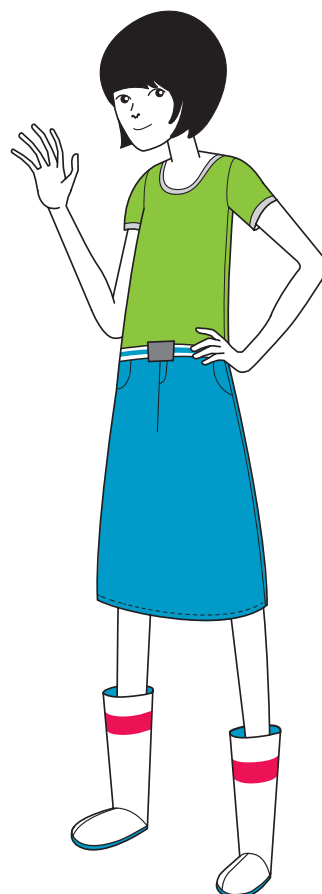
Pol, M. – Rabušicová, M. – Novotný, P. a kol., *Demokracie ve škole*, Masarykova univerzita, Brno 2006.

Polechová, P. a kol., *Jak se dělá škola pro všechny*, Aisis, Kladno 2005.

Rozum, F., *Já, občan*, SVOD 2005.

Schoenebeck, H., *Škola s přívětivou tváří*, Univerzita Pardubice, Pardubice 2001.

Veškeré informace, kontakty, ale i lekce ke stažení či nabídku našich materiálů, vzdělávacích seminářů či prožitkových kurzů pro žáky najdete na našich stránkách www.cedu.cz.

Poděkování

Žákovský parlament I.–III. není vyčerpávající akademickou publikací a ani se jí nesnaží být. Naopak chce pomáhat koordinátorovi v jeho každotýdenní práci, kdy nemá čas pročítat stostránkové teoretické publikace. Vysvětluje, jak by měl ideálně parlament fungovat, jaké nezbytné kroky a aktivity je třeba udělat a čím vším je možné se v průběhu roku zabývat.

Některé materiály, které se v příručce neobjevují nebo byste je uvítali v elektronické podobě, můžete nalézt na www.cedu.cz. Doporučujeme sledovat náš web, jelikož především díky komunikační platformě pro všechny koordinátory ŽP můžete načerpat mnoho nové inspirace, chuti i sil, jež získáte při sdílení s lidmi, kteří mají podobné zájmy, ale i starosti jako vy. K různým tématům z metodiky *Žákovský parlament* začne průběžně vznikat i seriál videí, které budeme natáčet na našich partnerských školách a uveřejňovat na našem webu.

Nejen za testování této metodiky, ale i za studnici příkladů dobré praxe a perfektní a profesionální spolupráci děkujeme všem našim partnerským školám:

ZŠ Masarova Brno (Ivo Zálešák, Hana Pollaková, Martina Kadlčková)

ZŠ a MŠ Dobronín (Ivo Mikulášek, Dagmar Mikulášková, Ilona Sochorová-Kotačková)

ZŠ a MŠ Dolní Žandov (Ivana Weinzettlová, Vlasta Hrbková, Miroslava Fictumová)

ZŠ Jablonné nad Orlicí (Simona Mikysková, Robert Ježek, Markéta Dostálová)

ZŠ Krnov (Karel Handlíř, Hana Wiedemanová, Marcela Rychtová)

ZŠ K. V. Raise Lázně Bělohrad (Jaroslav Jirásko, Martina Mühlová, Miroslava Brychtová)

ZŠ a MŠ Nedvědova Olomouc (Gerd Dimmroth, Lenka Waclawiková, Lenka Dimrothová)

ZŠ Plaňany (Martin Šmahel, Zuzana Hanyková, Lucie Skalová)

28. ZŠ Plzeň (Pavla Jedličková, Jana Horešovská, Jana Vacátková)

ZŠ a MŠ Raspenava (Petr Chvojka, Petr Kozlovský, Libuše Gondkovská)

FZŠ České mládeže Ústí nad Labem (Vlasta Rytířová, Petra Holasová, Věra Němcová)

MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené Valašské Meziříčí (Antonín Liebel, Jaroslava Vrchovská, Ivana Jarmerová)

ZŠ Volary (Petr Horálek, Kateřina Jandejsková, Iva Černá)

School Council I.

How to start a school council and not finish soon

The first volume of this toolkit should be a guide especially for schools that are thinking about starting a school council, or for schools that have not been able to improve the way of working of their pupils' voice even after years of effort. You will find here everything you need to know before you get started.

Not only school council coordinators but also the headteachers can benefit from reading this toolkit. It is usually the headteachers who make the decision of starting a school council. Without their support and understanding there is actually no sense to run a school council.

Contents

School council coordinators' toolkit	5
How to use this toolkit?	6

Toolkit

1. Journey to an efficient school council at your school	9
2. How to coordinate your school council?	13
3. Who and what influences the work of your school council	16
4. What can we do with our school council?	19
5. How to define goals of the school council for a school year	21

(Self)reflection

Summary: what not to forget with you school council	25
Coordinator's checklist	26
Headmaster's checklist	27
Form teacher's checklist	28
School council's activities overview during the school year	30

Activities, games and tools

Why to start a school council	34
Three wishes	35
Diamond	36
Hot tips	38
Why, why, why	39
SWOT analysis	40
Three hundred and thirty three	42

Case examples

Teachers' experience	45
Where to seek support	49
Acknowledgement	51

Žákovský parlament I. *Jak začít s parlamentem, aby brzy neskončil*

CEDU – Centrum pro demokratické učení při GEMINI, o.s.
Kosárkovo nábreží 2, 118 00 Praha 1
www.cedu.cz

Autoři:

Tomáš Hazlbauer

Kolektiv autorů:

Kamila Petrovská, Filip Hotový

Spolupracovali:

Eliška Bucvanová, Petr Bureš, Martina Cizlerová, Jan Froněk, Karel Karafiát,
Jaroslav Novák

Testovali na základních školách:

Učitelé z partnerských škol, uvedení v Poděkování.

Jazyková úprava:

Jan Hazlbauer, Jana Jebavá, Markéta Selucká

Grafická úprava:

Anežka Martínková

Vydalo:

Gemini v Praze v roce 2012.
Vytiskl Polygraf, s.r.o., v Turnově.
1. vydání
ISBN 978-80-905293-1-1

© GEMINI – sdružení dětí, mládeže a dospělých, 2012

© CEDU – Centrum pro demokratické učení, 2012

Metodická příručka vznikla v rámci projektu „Model respektujícího žákovského parlamentu“, který byl spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Naše publikace pro žákovské parlamenty:

ŽÁKOVSKÝ PARLAMENT I.–III.

Sada tří metodik pro koordinátory žákovských parlamentů je nezbytným základem pro každého pedagoga, který s parlamentem pracuje. Metodiky jsou provázány se semináři Trénink koordinátora parlamentu I.–III., ale je možné si je zakoupit i samostatně.

ZÁPISNÍK

Praktická pomůcka pro členy parlamentu II. stupně, ve které žáci najdou kromě šikovných pomůcek i vlastní díl, místo na poznámky a zápisy ze zasedání. Celým graficky atraktivním materiálem žáky provázejí vtipné komentáře animovaných postavíček.

PLAKÁTY PRO ŽÁKOVSKÝ PARLAMENT

Nástěnné plakáty, které usnadní práci vašemu parlamentnímu týmu:

Parlamentní kalendář – (formát A1) pro zaznamenávání a efektivní plánování parlamentních akcí.

Krok za krokem projektem – (formát A2) jak správně postupovat při realizaci akcí, projektu.

Propagace parlamentu do tříd – (formát A2) základní informace o parlamentu do každé třídy.

ŽÁKOVSKÝ PARLAMENT PRO NEJMENŠÍ

Dlouho očekávaná metodika pro učitele pracující s dětmi z I. stupně o tom, jak je zapojovat do školního dění.

(k dostání od roku 2013)

NOTÝSEK a NOTES

Dva hravé zápisníky pro žáky z 1. stupně, jeden pro 1.–2. tř., druhý pro 3.–5. tř.

(k dostání od roku 2013)

ŠŤASTNÝ KOORDINÁTOR

Veselá příručka pro učitele a koordinátory, kteří pečují o svou vnitřní vyrovnanost a psychickou pohodu.

(k dostání od roku 2013)

SOUBOR AKTIVIT

Pomocník plný oszkoušených aktivit, metod, her, hříček, ledolamek...

(k dostání od roku 2013)

PROJEKTOVÁ METODA

Přehledně zpracovaný manuál, který vám poradí s tím, jak realizovat vaše projekty. Jedná se o specificky pojatou projektovou metodu přímo pro žákovské parlamenty.

(k dostání od roku 2013)

ŠKOLA PRO DEMOKRACII

Průvodce pro školy, které chtějí získat titul „Škola pro demokracii“.

(k dostání od roku 2013)

ROZŘAZOVACÍ KARTY

Materiál pro rozdělování žáků do různých skupin podle různých klíčů.

(k dostání od roku 2013)